

**ASF – SECTORUL SISTEMULUI DE PENSII PRIVATE
DIRECȚIA SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL**

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 31 DECEMBRIE 2017

1. Participanți la fondurile de pensii private	3
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat.....	3
Structura participanților pe vârstă și gen.....	3
Participanți noi.....	4
Participanți transferați.....	5
1.2. Participanți la fondurile de pensii facultative.....	5
Structura participanților pe vârstă și gen.....	6
Participanți noi.....	6
Participanți transferați.....	7
2. Contribuții virate la fondurile de pensii private	7
2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat.....	7
Contribuția medie/participant.....	9
Participanți și contribuții – structură pe regiuni de dezvoltare și sectoare de activitate.....	10
Valoarea contului participanților.....	10
2.2. Contribuții virate la fondurile de pensii facultative.....	11
Contribuția medie/participant.....	12
Valoarea contului participanților.....	12
Participarea la plata contribuțiilor.....	13
3. Plăți efectuate în sistemul pensiilor private	14
3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	14
3.2. Fonduri de pensii facultative – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	14
4. Activele fondurilor de pensii	15
4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat.....	16
4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative.....	16
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private.....	16
Instrumente financiare – structura pe țară.....	17
Instrumente financiare – structura pe valută.....	17
Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private.....	17
Titluri de stat.....	18
Obligațiuni.....	18
Durata și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix.....	19
Depozite bancare.....	19
Acțiuni.....	20
Organisme de plasament colectiv — OPCVM.....	20
Lichiditatea sistemului de pensii private.....	21
Volatilitatea VUAN-ului.....	21
4.3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Structura investițiilor.....	21
4.3.2. Fonduri de pensii facultative – Structura investițiilor.....	22
4.3.3. Fonduri de pensii private – Tranzacțiile efectuate.....	23
5. Rate de rentabilitate	25
5.1. Fonduri de pensii administrate privat.....	25
5.2. Fonduri de pensii facultative.....	26

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 31 DECEMBRIE 2017

1. Participanți la fondurile de pensii private

Evoluția sistemului de pensii private a fost pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, numărul de participanți și valoarea activelor personale ale acestora crescând constant. S-a urmărit asigurarea unui raport echilibrat între siguranța și performanța investițiilor în beneficiul viitorilor pensionari, dar și protejarea intereselor acestora. Astfel, la finalul lunii decembrie 2017, în sistemul de pensii private din România (Pilonul II și Pilonul III) erau înscrși **7,49 milioane participanți**.

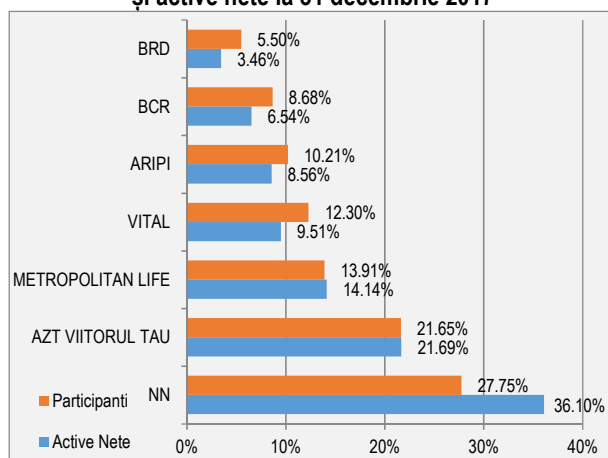
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat

7,04 milioane de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la sfârșitul lunii decembrie 2017, cu un avans anual de **3,59%**. Comparativ cu iunie 2017, numărul de participanți a crescut cu **1,81%**. Pe parcursul anului 2017, creșterea lunară a numărului de participanți a înregistrat un trend ușor descrescător până în luna mai, 0,14% (valoarea minimă), cu o revenire în semestrul II, atingând 0,60% în decembrie 2017 (valoarea maximă). 247 mii participanți noi în sistem au fost înregistrați în anul 2017, cu 3,69% mai puțin decât în 2016 (257 mii persoane).

Tabel 1.1. Pilon II Număr de participanți (mil. pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/ dec.16	dec.17/iun.17
1	FPAP NN	1,92	1,94	1,96	1,82%	0,92%
2	FPAP AZT VIITORUL TAU	1,50	1,52	1,53	2,23%	1,13%
3	FPAP METROPOLITAN LIFE	0,95	0,97	0,98	3,57%	1,79%
4	FPAP VITAL	0,84	0,86	0,87	4,05%	2,03%
5	FPAP ARIPI	0,67	0,69	0,71	5,10%	2,55%
6	FPAP BCR	0,57	0,59	0,60	6,40%	3,23%
7	FPAP BRD	0,35	0,37	0,38	10,55%	5,19%
	TOTAL	6,80	6,92	7,04	3,59%	1,81%

Grafic 1.1. Pilon II Cotă de piață în funcție de participanți și active nete la 31 decembrie 2017

FPAP NN, FPAP AZT VIITORUL TĂU și FPAP METROPOLITAN LIFE s-au menținut pe primele poziții, însumând la 31 decembrie 2017 aproximativ 72% din activele nete și 63% din total participanți¹ (Grafic 1.1.). FPAP BRD, FPAP BCR și FPAP ARIPI au înregistrat în continuare creșteri mai mari în cazul numărului de participanți, comparativ atât cu decembrie 2016, cât și cu iunie 2017².

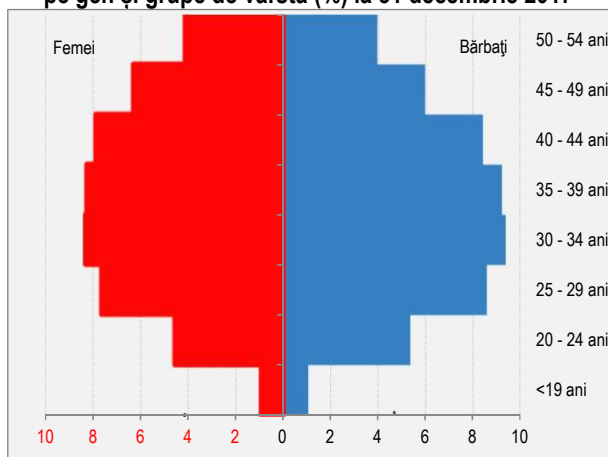
Structura participanților pe vârstă și gen

La sfârșitul lunii decembrie 2017 distribuția participanților pe gen a fost următoarea: **52,11%** - bărbați și **47,89%** - femei (Grafic 1.2.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților cu vârsta de până la 35 de ani comparativ cu cei cu vârsta de peste 35 de ani a fost **45,81%** la **54,19%**. În condițiile maturizării sistemului, raportul în funcție de vârstă s-a modificat în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 de ani (Grafic 1.3.). Astfel, s-a înregistrat o scădere a ponderii celor cu vârsta de până în 35 ani de 1,4 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2016, când raportul a fost 47,21% la 52,79%. Comparativ cu iunie 2017, când raportul a fost 46,41% la 53,59%, scăderea a fost de 0,60 puncte procentuale.

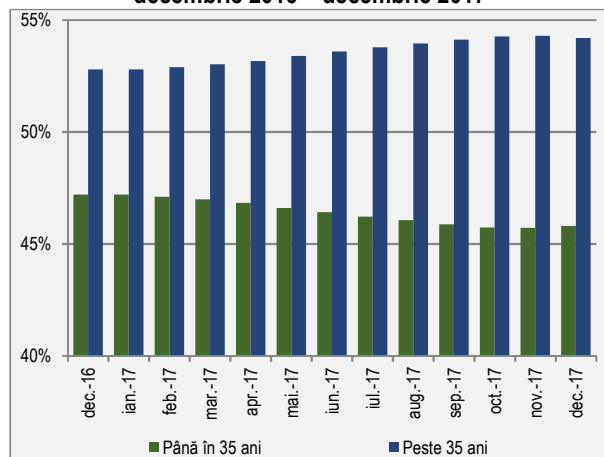
¹ Din total participanți cu conturi active, respectiv pentru care a fost virată cel puțin o contribuție în perioada mai 2008 – decembrie 2017.

² Ritmuri de creștere anuale și semestriale: FPAP BRD: 10,55% și respectiv 5,19%; FPAP BCR: 6,40% și respectiv 3,23%; FPAP ARIPI: 5,10% și respectiv 2,55%.

Grafic 1.2. Pilon II Participanți - piramida participanților pe gen și grupe de vârstă (%) la 31 decembrie 2017

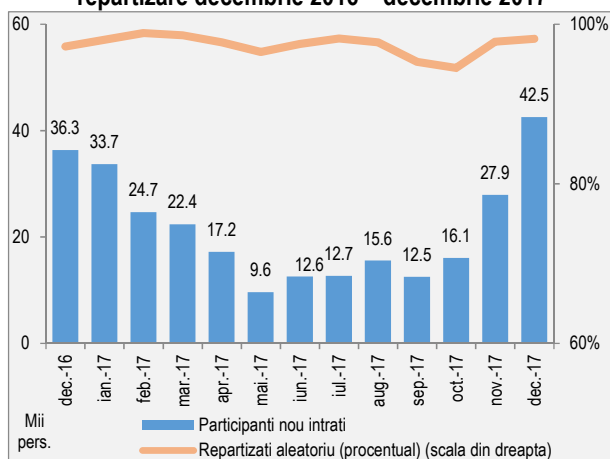
Grafic 1.3. Pilon II Evoluție structură pe grupe de vârstă decembrie 2016 – decembrie 2017

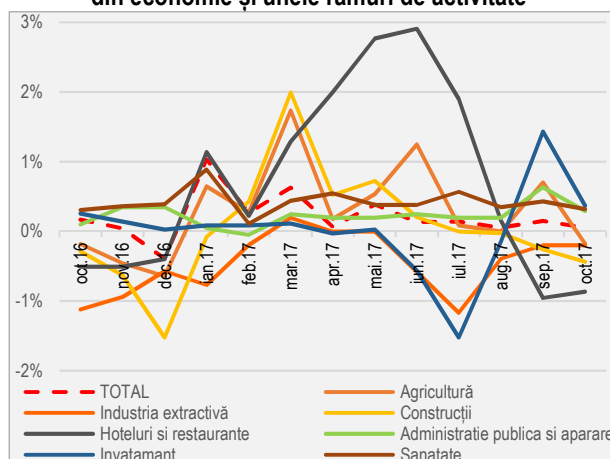
Participanți noi

779 persoane au semnat acte de aderare pentru a deveni participanți la unul dintre fondurile de pensii administrate privat din cei **42.519** participanți intrați în sistem în luna decembrie 2017, o creștere a numărului de participanți nou intrați în sistem față de decembrie anul trecut de 17,15% și de aproximativ trei ori comparativ cu iunie 2017. De remarcat trendul descendent din primele trei trimestre (scăderea lunară a numărului de participanți nou intrați din lunile mai – 9,6 mii persoane și septembrie – 12,5 mii persoane) și creșterea constantă din ultimul trimestru al anului trecut, atingând valoarea maximă a intervalului analizat (42,5 mii persoane în decembrie 2017 – Grafic 1.4.). Acest trend fluctuant este determinat de evoluția numărului de salariați pe economie. Potrivit datelor statistice lunare publicate de INS, ritmul lunar de creștere a efectivului de salariați pe economie a fluctuat în perioada octombrie 2016 – octombrie 2017, cu mențiunea că în sistemul pensiilor administrate privat luna de calcul decembrie este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile către fondurile de pensii administrate privat. Astfel, s-a înregistrat o valoare negativă în luna decembrie 2016. Ulterior, în perioada mai – august 2017, ritmul lunar a înregistrat o scădere de la 0,38% (mai 2017) la 0,06% (august 2017). Același trend lunar a fost înregistrat de exemplu și de unele activități sezoniere cum ar fi: agricultura, construcțiile și activitatea hotelieră și de restaurante³ (Grafic 1.5.).

Grafic 1.4. Pilon II Participanți nou intrați și gradul de repartizare decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 1.5. Pilon II Creștere lunară a efectivului de salariați din economie și unele ramuri de activitate*

*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, decembrie, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

41.740 persoane, reprezentând **98,17%** din total nou intrați în sistem, au fost repartizate aleatoriu în luna decembrie 2017 (cu excepția FPAP BCR, cu 95,01% și FPAP BRD, cu 94,27%, celelalte fonduri de pensii au înregistrat valori de peste 98%, chiar 100% ca în cazul FPAP VITAL). Numărul persoanelor repartizate aleatoriu a crescut cu 18,32%, comparativ cu decembrie 2016 și de aproximativ trei ori față de iunie anul trecut, înregistrând un trend fluctuant în perioada analizată. **247 mii persoane** au intrat în sistem în 2017, cu 3,69% mai puțin decât în 2016, iar **242 mii persoane** (97,69% din total intrați în sistem) dintre aceștia au fost repartizați aleatoriu, ceea ce reprezintă o scădere de 2,43% comparativ cu 2016 (Grafic 1.4.).

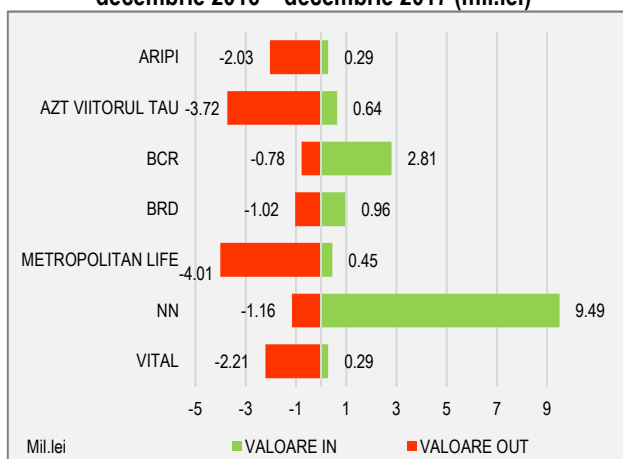
³ În agricultură, de la 1,25% în iunie la -0,17% în octombrie 2017, în construcții, de la 0,21% în iunie la -0,44% în octombrie 2017, iar în activitatea hotelieră și de restaurante de 2,91% în iunie la -0,86% în octombrie 2017.

Din analiza evoluției numărului de participanți nou intrați se evidențiază luna decembrie 2017 (42,5 mii persoane), însoțită și de creșterea gradului de repartizare aleatorie (98,17%). În condițiile în care repartizarea aleatorie are loc la 4 luni de la prima plată a CAS (ca urmare a încasării primului salariu sau a primei indemnizații de șomaj), rezultă că participanții intrați aleatoriu în decembrie au început activitatea în luna august, lună în care se termină anul școlar. Astfel, din analiza structurii pe grupe de vârstă a participanților reiese că în luna decembrie 2017 numărul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 – 24 ani a crescut comparativ cu luna precedentă cu aproximativ 26 mii (61% din creșterea lunară a numărului total de participanți din Registru)⁴. De asemenea, se evidențiază luna octombrie 2017, când gradul repartizării aleatorii a fost mai mic (94,50%), deși numărul participanților nou intrați nu a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu celelalte luni⁵ (Grafic 1.4.). Având în vedere gradul de educație financiară mai ridicat al studenților și faptul că sunt studenți care lucrează încă din timpul studiilor, coroborat cu începerea anului universitar în luna octombrie, ar putea determina ca o pondere mai mare din participanți să fi semnat acte de aderare, comparativ cu cei care au fost repartizați aleatoriu.

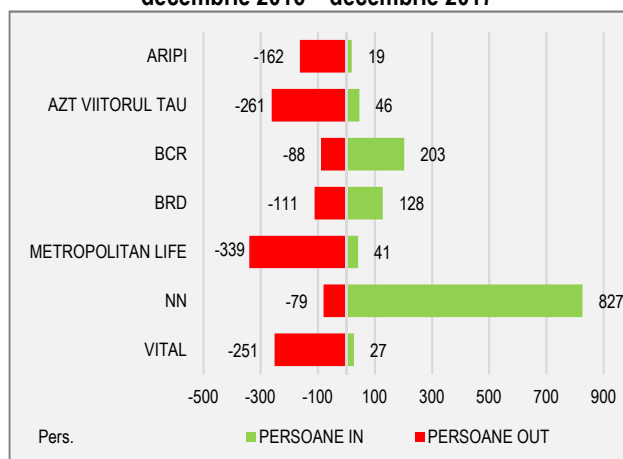
Participanți transferați

În intervalul decembrie 2016 – decembrie 2017, 1.291 participanți s-au transferat între fondurile de pensii administrate privat, activele transferate atingând 14,93 milioane lei. Fondul de pensii care a primit cei mai mulți participanți transferați (827) și valoarea cea mai mare a activului transferat (9,49 milioane lei) a fost FPAP NN. Totodată, FPAP METROPOLITAN LIFE a fost fondul de la care s-au transferat cei mai mulți participanți (339 persoane) cât și cele mai mari valori ale activelor transferate în valoare de 4,01 milioane lei.

Grafic 1.6. Pilon II Valoare activ net transferat decembrie 2016 – decembrie 2017 (mil.lei)

Grafic 1.7. Pilon II Participanți transferați decembrie 2016 – decembrie 2017

1.2. Participanți la fondurile de pensii facultative

446.131 de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor facultative la 31 decembrie 2017, cu un avans anual de **8,75%** și **4,40%** față de iunie 2017. Ritmul lunar de creștere a fluctuat ușor în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017, înregistrând un maxim în ianuarie (2,02%) și un minim în februarie (0,37%).

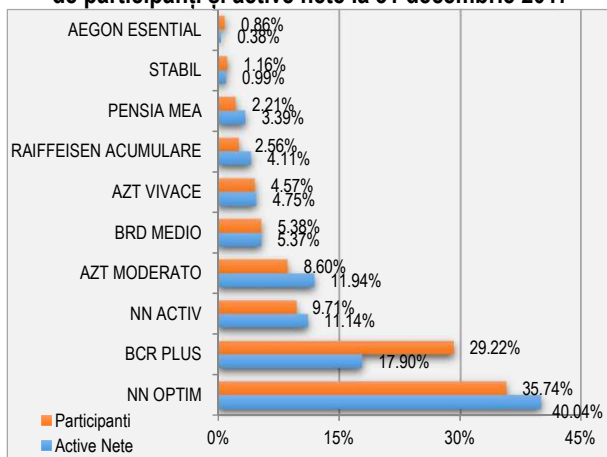
Tabel 1.2. Pilon III Număr de participanți (pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii facultative	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/dec.16	dec.17/iun.17
1	FPF NN OPTIM	136.565	148.052	159.438	16,75%	7,69%
2	FPF BCR PLUS	123.830	126.750	130.347	5,26%	2,84%
3	FPF NN ACTIV	39.725	40.780	43.299	9,00%	6,18%
4	FPF AZT MODERATO	37.834	38.166	38.381	1,45%	0,56%
5	FPF BRD MEDIO	22.234	23.312	23.994	7,92%	2,93%
6	FPF AZT VIVACE	20.392	20.377	20.386	-0,03%	0,04%
7	FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	10.722	11.028	11.442	6,72%	3,75%
8	FPF PENSIA MEA	9.994	9.921	9.839	-1,55%	-0,83%
9	FPF STABIL	5.128	5.148	5.185	1,11%	0,72%
10	FPF AEGON ESENTIAL	3.817	3.815	3.820	0,08%	0,13%
	TOTAL	410.241	427.349	446.131	8,75%	4,40%

⁴ Și în 2016 s-a înregistrat o tendință similară. Astfel, numărul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 – 24 ani a crescut în decembrie față de luna precedentă cu aproximativ 18 mii (49% din creșterea lunară a numărului total de participanți din Registru).

⁵ Și în 2016 s-a înregistrat o tendință similară, gradul repartizării fiind de asemenea semnificativ mai mic (85,62%), deși numărul participanților nou intrați nu a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu celelalte luni.

Grafic 1.8. Pilon III Cota de piață în funcție de participanți și active nete la 31 decembrie 2017

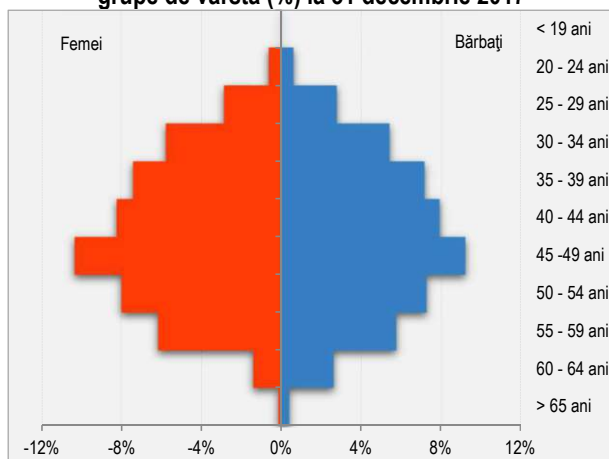
Primele trei fonduri de pensii, FPF NN OPTIM, FPF BCR PLUS și FPF AZT MODERATO dețineau aproximativ 75% din participanți și 69% din activele nete. De remarcat că FPF BCR PLUS, deși se situa pe locul doi în ceea ce privește ponderea din total participanți, 29,22%, înregistra numai 17,90% pondere din total active nete la 31 decembrie 2017. Comparativ, FPF NN OPTIM înregistra 35,74% din total participanți, în timp ce ponderea în active nete a fost de 40,04%. În acest caz, calitatea portofoliului de participanți este factorul determinant (pentru participanții la FPF BCR PLUS valoarea contribuțiilor virate la fond a fost mai mică).

FPF NN OPTIM și FPF NN ACTIV au înregistrat cele mai mari creșteri ale numărului de participanți comparativ cu decembrie 2016, cât și cu iunie 2017 (FPF NN OPTIM: 16,75%, respectiv 7,69%, FPF NN ACTIV: 9,00%, respectiv 6,18%).

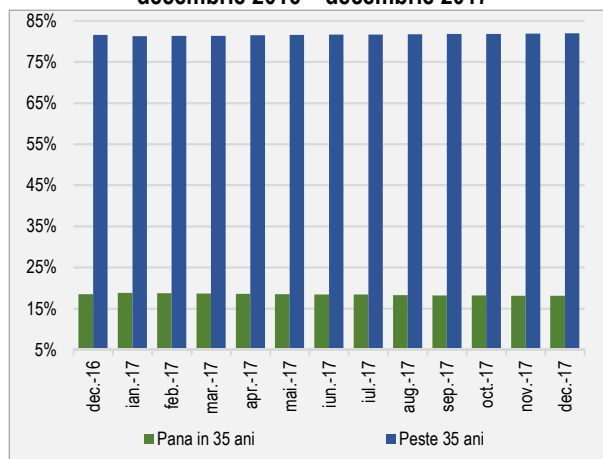
Structura participanților pe vârstă și gen

La 31 decembrie 2017 distribuția pe gen a fost: **49,23% bărbați și 50,77% femei** (Grafic 1.9.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților a fost următorul: **18,07%** cu vârsta de până în 35 de ani și **81,93%** cu vârsta de peste 35 ani (Grafic 1.10.). În condițiile maturizării sistemului, raportul s-a modificat ușor în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 ani, respectiv o creștere de 0,4 puncte procentuale față de decembrie anul trecut, când raportul a fost de 18,47% la 81,53%. Comparativ cu iunie 2017, diferența este de 0,31 puncte procentuale, raportul fiind de 18,38% la 81,62%.

Grafic 1.9. Pilon III Participanți, piramida anilor pe gen și grupe de vârstă (%) la 31 decembrie 2017

Grafic 1.10. Pilon III Evoluție structură pe grupe de vârstă decembrie 2016 – decembrie 2017

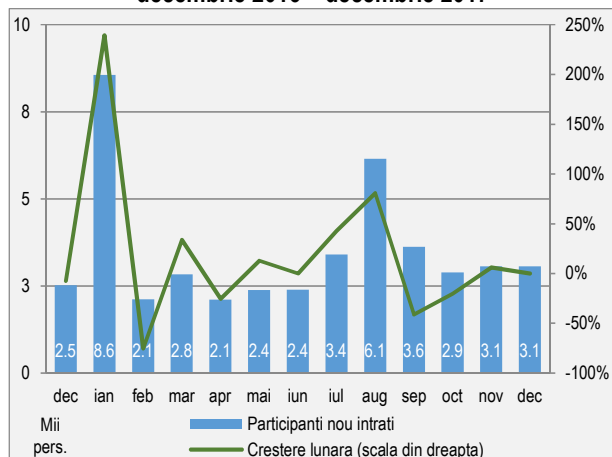
Precizăm faptul că, la 31 decembrie 2017, 18.939 participanți (66,81% bărbați și 33,19% femei) se încadrau în grupa de vârstă de 60 ani și peste 60 ani, iar valoarea activelor deținute de către aceștia era de 105,90 milioane lei (67,46% în conturile participanților bărbați și 32,54% în conturile participanților femei)⁶.

Participanți noi

3.063 persoane au aderat în decembrie 2017 la unul din cele zece fonduri de pensii facultative, înregistrând o creștere față de decembrie 2016 de 21,50% și de 28,48% față de iunie 2017. În anul 2017 au intrat în sistem **43 mii persoane**, cu 28,29% mai mult decât în 2016 (33 mii persoane).

⁶ Potrivit prevederilor Legii nr.204/2006 privind pensiile facultative, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale Normei nr. 8/2015 privind utilizarea activului personal net al participantului la un fond de pensii facultative (în vigoare până la data de 31.03.2018), vârsta la care se poate deschide dreptul la pensie, dar și la care se poate solicita plata activului net din contul participantului este 60 de ani.

Grafic 1.11. Pilon III Număr participanți nou intrați în sistem decembrie 2016 – decembrie 2017

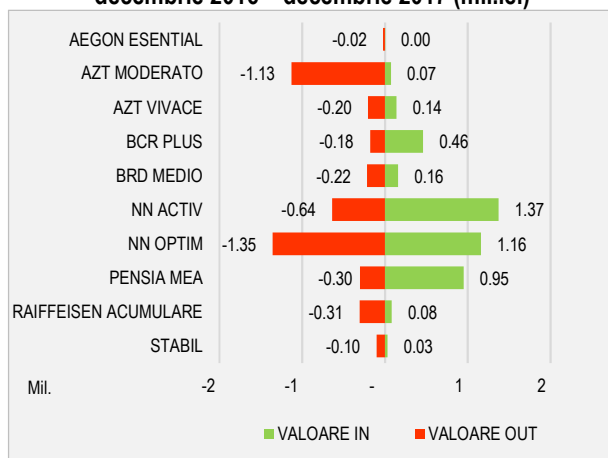

Creșterile lunare semnificative înregistrate în ianuarie și august 2017 au fost determinate de numărul mare de participanți care au aderat la FPF NN OPTIM, 7.663 persoane, reprezentând 89,58% din total participanți care au aderat în ianuarie și respectiv 4.539 persoane, reprezentând 73,86% din total participanți care au aderat în august (valoarea minimă: 805 persoane, reprezentând 38,21%, s-a înregistrat în aprilie 2017)⁷. Trebuie precizat că, ponderea participanților intrați în fond din total participanți intrați în sistem a înregistrat constant valori semnificativ mai mari în cazul FPF NN OPTIM decât în cazul celorlalte fonduri de pensii.

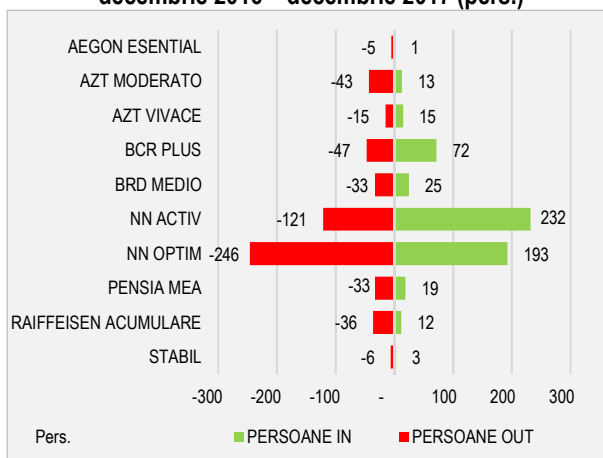
Participanți transferați

În intervalul decembrie 2016 – decembrie 2017, 585 participanți s-au transferat între fondurile de pensii facultative, activele transferate atingând 4,45 milioane lei (Graficele 1.12. și 1.13.). FPF NN ACTIV a primit în această perioadă cei mai mulți participanți transferați (232) și cea mai mare valoare a activului transferat (1,37 milioane lei), iar FPF NN OPTIM a fost fondul de la care s-au transferat cei mai mulți participanți (246 persoane) și cele mai mari valori ale activelor transferate (1,35 milioane lei).

Grafic 1.12. Pilon III Valoare activ net transferat decembrie 2016 – decembrie 2017 (mil.lei)

Grafic 1.13. Pilon III Participanți transferați decembrie 2016 – decembrie 2017 (pers.)

2. Contribuții virate la fondurile de pensii private

2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat

În luna decembrie 2017 au fost virate către fondurile de pensii administrate privat **624,02** milioane de lei (**133,92** milioane de euro), o creștere de **21,51%** comparativ cu decembrie 2016 și de **2,47%** comparativ cu iunie 2017 (Grafic 2.1.). În anul 2017 s-au virat către fondurile de pensii administrate privat **7,14 miliarde de lei** (1,53 miliarde de euro), cu o medie de 595,22 milioane lei/lună. Comparativ cu anul 2016, valoarea totală a contribuțiilor virate a crescut cu 21,42%. Trebuie precizat faptul că, începând din luna martie a anului trecut, cota de contribuție pentru acest an a fost de 5,1%, valoare similară cu cea din anul 2016⁸ (în luna martie se virează contribuțiile aferente lunii ianuarie 2017).

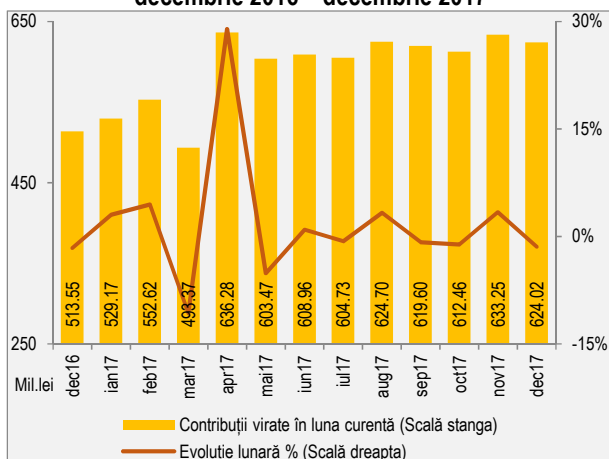
⁷ Creșteri semnificative ale numărului de participanți noi la FPF NN OPTIM, similare cu cea din luna ianuarie ac., nu se mai evidențiază în anii anteriori (în ianuarie 2016 și în ianuarie 2015), deși fondul deține în continuare ponderi mari în total participanți intrați în sistem.

⁸ Potrivit art.6 alin. (1) din OUG nr.9/2017.

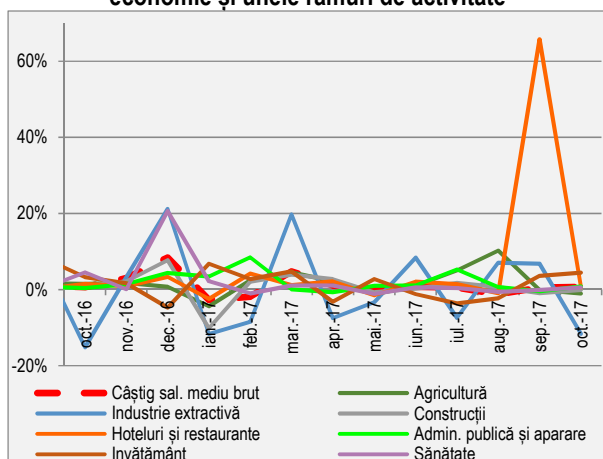
Creșterea contribuțiilor virate a fost determinată de creșterea câștigului salarial mediu brut pe economie⁹, cu mențiunea că luna de calcul decembrie în sistemul pensiilor administrate privat este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile către fondurile de pensii administrate privat. A contribuit și eliminarea, începând cu luna februarie ac., a plafonului pentru contribuțiile de asigurări sociale (CAS) echivalent cu cinci salarii medii brute pentru persoanele care obțin venituri din salarii, sau asimilate acestora, astfel că acestea vor plăti CAS pentru întregul venit realizat (Grafic 2.2.)¹⁰.

Scăderea volumului contribuțiilor virate din luna martie 2017, este explicată de faptul că în această lună se virează contribuțiile lunii ianuarie, caracterizată de scăderi ale veniturilor salariale, așa cum se poate evidenția din scăderea câștigului salarial mediu brut lunar (-2,73% în ianuarie 2017 comparativ cu decembrie 2016, potrivit datelor publicate de INS)¹¹. Același trend lunar a fost înregistrat de exemplu și de viramentele aferente unor activități sezoniere cum ar fi: agricultura, industria extractivă sau în cazul construcțiilor, precum și în activitatea hotelieră și de restaurante, dar și în comerț (Graficele 2.1. și 2.2.).

Grafic 2.1. Pilon II Contribuții virate și evoluția lunară decembrie 2016 – decembrie 2017

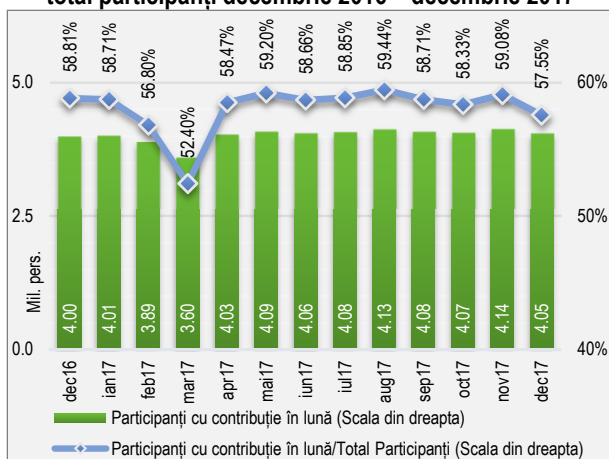
Grafic 2.2. Evoluție lunară câștig salarial mediu brut pe economie și unele ramuri de activitate*

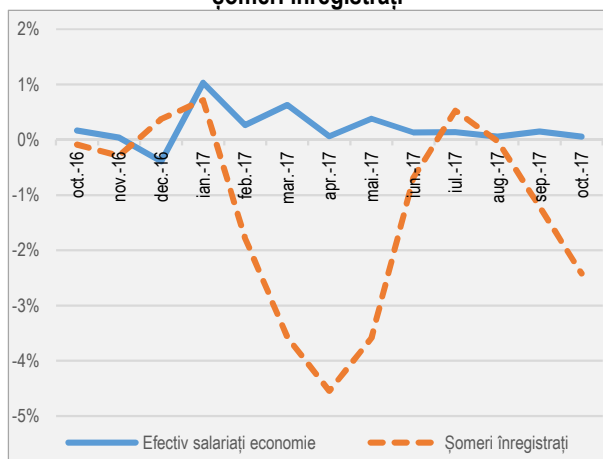
*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, decembrie, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

Trebuie remarcat și faptul că în luna decembrie 2017 s-a înregistrat o scădere de 1,46% a sumelor virate către fondurile de pensii administrate privat comparativ cu luna precedentă evidențiată și de scăderea sau încetinirea ritmului lunar de creștere a câștigului salarial mediu brut în cazul unor ramuri de activitate, în luna de referință octombrie comparativ cu septembrie anul trecut, ca de exemplu unele activități sezoniere cum ar fi: agricultura, industria extractivă și activitatea hotelieră și de restaurante¹².

Grafic 2.3. Pilon II Participanți cu viramente și pondere în total participanți decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 2.4. Evoluție lunară număr salariați pe economie și șomeri înregistrați*

*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, decembrie, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

Numărul participanților cu contribuții în luna decembrie 2017 a fost de **4,05** milioane persoane, o creștere de 1,37% comparativ cu decembrie 2016, dar în scădere cu 0,12% comparativ cu iunie 2017 și reprezenta **57,55%** din total participanți din Pilonul II. Această pondere a înregistrat o ușoară scădere comparativ cu decembrie 2016, (58,81%), iunie 2017 (58,66%) și luna precedentă (59,08%).

⁹ Potrivit datelor statistice publicate de INS, ritmul anual de creștere al câștigului salarial mediu brut pe economie a fost de 14,02% (octombrie 2017/octombrie 2016).
¹⁰ Ordonanța de Urgență nr.3/2017.

¹¹ De remarcat faptul că și în februarie ac. s-a înregistrat o scădere a câștigului salarial mediu brut lunar de 1,89%, urmată de creșteri de 4,76% în martie și 1,07% în aprilie 2017 și, în continuare, de ritmuri lunare de creștere subunitară până în octombrie 2017 (cu excepția lunii august, când s-a înregistrat -1,17%).

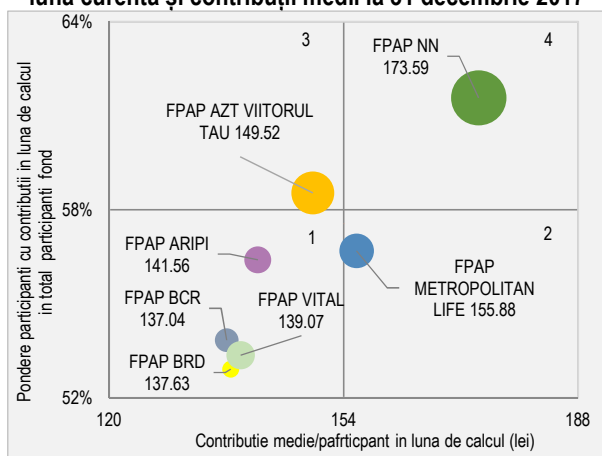
¹² De exemplu, ritmul lunar în octombrie 2017 a fost în agricultură: -1,06%; în industria extractivă: -11,61%; în activitatea hotelieră și de restaurante: 0,56%, după o creștere de 65,77% în septembrie 2017.

Trendul descendent din primul trimestru al anului trecut, când s-a înregistrat și cea mai mică valoare începând din mai 2008 și până în prezent (52,04% în luna martie 2017¹³), a fost urmat de creșterea ponderii participanților cu contribuții virate în luna de calcul, cu un maxim de 59,44% în august 2017 (Grafic 2.3.). Din analiza datelor statistice publicate de INS reiese că în perioada octombrie 2016 – octombrie 2017 (în luna decembrie au fost virate contribuțiile aferente lunii octombrie 2017) evoluția efectivului de salariați a înregistrat un trend fluctuant, dar după scăderea din decembrie 2016 (-0,39%) s-a constatat o revenire în ianuarie 2017 (1,03%), ulterior trendul menținându-se pozitiv, dar cu valori subunitare¹⁴. De asemenea, se constată că numărul total al șomerilor înregistrați a scăzut constant în perioada ianuarie – octombrie 2017 (Grafic 2.4.).

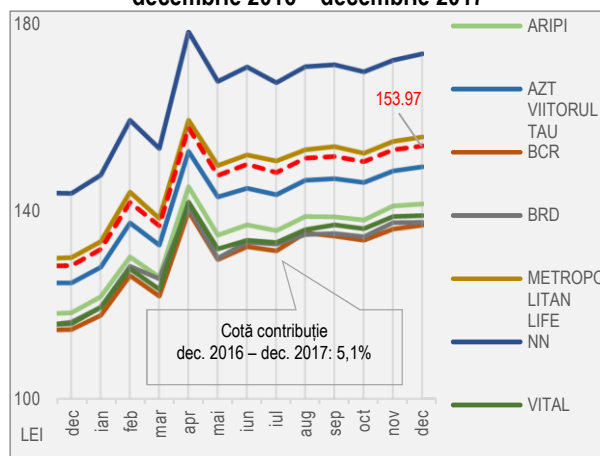
Contribuția medie/participant

FPAP NN înregistra la 31 decembrie 2017 ponderea cea mai mare din total participanți la fond pentru care s-au virat contribuții în luna de calcul (61,57%), dar și ponderea cea mai mare din total sume virate în această lună (33,52%).

Grafic 2.5. Pilon II Ponderi participanți cu contribuții în luna curentă și contribuții medii la 31 decembrie 2017

Grafic 2.6. Pilon II Contribuție medie/participant decembrie 2016 – decembrie 2017

Astfel, fondul se situează pe primul loc în ceea ce privește valoarea contribuției medii/participant de 173,59 lei, fiind singurul fond poziționat în cadranul 4 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mari în cazul ponderii participanților cu contribuții virate din total participanți fond și de valori mari ale contribuției/participant. Această poziționare este determinată de calitatea portofoliului: un număr mai mare de participanți pentru care se virează contribuții, cu venituri salariale mai mari, care determină în consecință și valori mari ale contribuțiilor virate și, pe ansamblu, un volum mai mare al activelor totale (14,35 miliarde lei).

Pe următoarele două poziții s-au situat FPAP METROPOLITAN LIFE cu 155,88 lei/participant (56,69% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 13,93% pondere din total sume virate în luna decembrie 2017) și FPAP AZT VIITORUL TĂU cu 149,52 lei/participant (58,53% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 21,49% pondere din total sume virate în luna decembrie 2017). FPAP METROPOLITAN LIFE a înregistrat o valoare mai mare a contribuției/participant comparativ cu FPAP AZT VIITORUL TĂU, deși numărul de participanți și volumul activelor totale sunt mai mici decât cele ale FPAP AZT VIITORUL TĂU. Astfel, FPAP METROPOLITAN LIFE s-a poziționat în cadranul 2 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mari ale contribuției/participant, de peste 154 lei, dar de valori mai mici ale ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, de până în 58%. FPAP AZT VIITORUL TĂU s-a poziționat însă în cadranul 3 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mai mici ale contribuției/participant, de până în 154 lei și de o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți fond de peste 58%. Și în acest caz, factorul determinant este calitatea portofoliului de participanți ai FPAP METROPOLITAN LIFE, aceștia au venituri salariale mai mari care determină și un volum mai mare de contribuții virate. La 31 decembrie 2017, cele trei fonduri, FPAP NN, FPAP METROPOLITAN LIFE și FPAP AZT VIITORUL TĂU înregistrau împreună 68,94% din sumele virate și 65,62% din participanții cu contribuții virate în luna de calcul.

În cadranul 1 din Graficul 2.5., caracterizat de valori mici atât în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, cât și în cazul contribuției/participant (participanți cu contribuții virate din total participanți fond între 53,84% și 56,40% și contribuție medie/participant între 137,04 lei și 141,56 lei), s-au situat celelalte fonduri de pensii administrate privat: FPAP ARIPI, FPAP VITAL, FPAP BRD și FPAP BCR.

¹³ Scăderea semnificativă, de 6,41 puncte procentuale, comparativ cu decembrie 2016, este explicată și de faptul că numărul participanților din registru a înregistrat în martie 2017 o creștere comparativ cu decembrie 2016, în timp ce ritmul trimestrial al numărului de participanți cu contribuții virate în luna de calcul a înregistrat valori negative. De asemenea, agricultura, industria extractivă și construcțiile au înregistrat cele mai mari scăderi ale numărului de participanți cu contribuții virate.

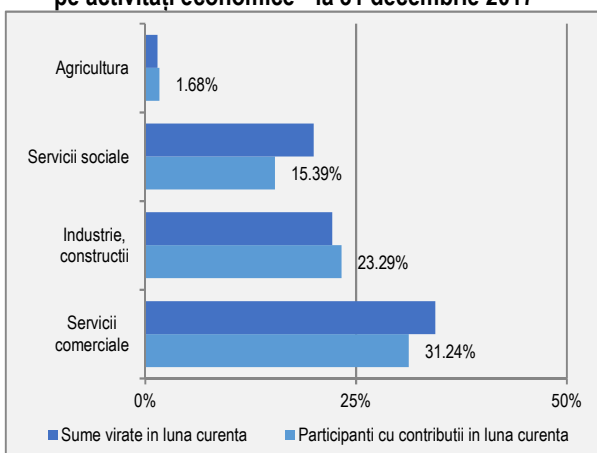
¹⁴ Similar, s-au înregistrat fluctuații și în ramuri din economie cum ar fi industria extractivă, construcții și agricultura, ramuri cu un caracter sezonier mai accentuat (activitatea se reia sau se amplifică primăvara și vara).

La nivel de sistem, contribuția medie a participanților cu contribuții virate a fost de **153,97 lei**, înregistrând o creștere anuală de 19,87% și de 2,59% față de iunie 2017. Și comparativ cu luna precedentă s-a înregistrat o creștere de numai de 0,55%. Pe parcursul perioadei decembrie 2016 – decembrie 2017 ritmul lunar de creștere a fost ascendent înregistrând fluctuații în primul trimestru din 2017 (Grafic 2.6.). Din analiza evoluției contribuției medii se evidențiază creșterile lunare semnificative din februarie 2017 (7,55%) și din aprilie 2017 (15,30%), dar și scăderile lunare din martie 2017 (3,54%) și mai 2017 (6,45%)¹⁵.

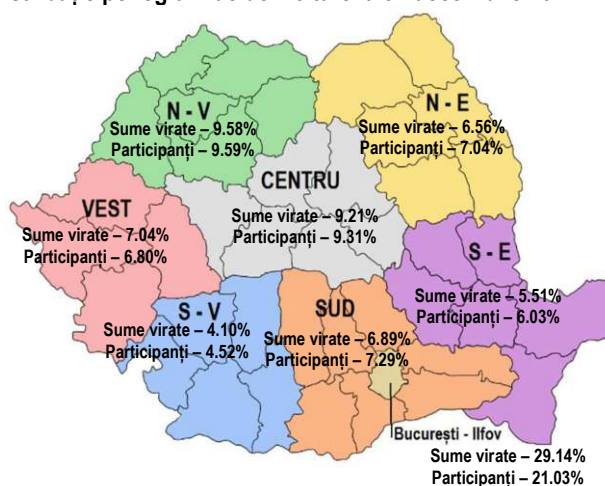
Participanți și contribuții – structură pe regiuni de dezvoltare și sectoare de activitate

Cele mai bine reprezentate activități economice la sfârșitul lunii decembrie 2017 au fost industria prelucrătoare cu **17,74%** și comerțul cu **12,87%**, urmate de sănătate cu **5,73%**, administrație publică și apărare cu **5,05%** și transporturi cu **4,66%**, însumând 46,05% din total participanți pentru care s-au virat contribuții și 47,30% din sumele virate în decembrie 2017.

Grafic 2.7. Pilon II Participanți și sume virate – distribuție pe activități economice* la 31 decembrie 2017**

Grafic 2.8. Pilon II Participanți și sume virate în luna curentă – distribuție pe regiuni de dezvoltare la 31 decembrie 2017**

*Sectorul serviciilor comerciale cuprinde activitățile: comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediere financiară și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii. Sectorul serviciilor sociale cuprinde activitățile: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilate), învățământ, sănătate și asistență socială, activități de spectacole, culturale și recreative.

**În funcție de angajatorii participanților cu contribuții virate în lună, cu mențiunea că pentru aproximativ 28% din participanți și aproximativ 21% din sume nu a fost posibilă identificarea angajatorilor.

Printre cele mai slab reprezentate activități, cu valori sub 1%, s-au situat în continuare cultura, producția și furnizarea energiei electrice, industria extractivă și tranzacțiile imobiliare, reprezentând 2,43% din total participanți și 3,19% din total sume virate (Grafic 2.7.).

În funcție de regiunile de dezvoltare ale României, cei mai mulți participanți pentru care au fost virate contribuții la fondurile de pensii administrate privat în luna decembrie 2017 lucrau în București: **19,25%**, cu 27,00% din total contribuții virate. Cele mai bine reprezentate regiuni de dezvoltare au fost: București - Ilfov **21,03%**, NORD-VEST cu **9,59%** și CENTRU cu **9,31%**, cele trei regiuni reprezentând 39,93% dintre participanții pentru care s-au virat contribuții și 47,92% din contribuțiile virate (Grafic 2.8.).

Valoarea contului participanților

La 31 decembrie 2017, valoarea medie a unui cont în sistemul pensiilor administrate privat era de **5.747 lei (1.233 euro)**¹⁶, respectiv o creștere de 21,80% față de decembrie 2016. Trebuie remarcat faptul că valoarea contului este determinată de grupele de vârstă în care se încadrează participanții, de numărul de luni de contribuții virate în sistem, dar și de genul participanților, respectiv salariile bărbaților comparativ cu salariile femeilor. Astfel, cele mai mari valori medii ale conturilor se înregistrează în cazul participanților pentru care au fost virate contribuții între 109 și 120 luni (între 9 și 10 ani), **13.643 lei**, media pe sistem, respectiv **14.430 lei** pentru bărbați și **12.785 lei** pentru femei (Grafic 2.9.).

¹⁵ În condițiile în care în luna februarie sunt virate contribuțiile aferente lunii decembrie, creșterea se explică prin venituri salariale mai mari încasate în această lună (de exemplu, sporuri, prime și diverse alte avantaje acordate cu ocazia sfârșitului de an), așa cum se poate observa și din creșterea cu 8,38% a câștigului salarial mediu brut în luna februarie 2017. Scăderea contribuției medii din luna martie 2017, este explicată de faptul că în această lună se virează contribuțiile lunii ianuarie, caracterizată de scăderi ale veniturilor salariale, așa cum se poate evidenția din scăderea câștigului salarial mediu brut lunar în ianuarie 2017 comparativ cu decembrie 2016 cu 2,73% (date publicate de INS). De remarcat faptul că și în februarie ac. s-a înregistrat o scădere a câștigului salarial mediu brut lunar de 1,89%, urmată de creșteri de 4,76% în martie și 1,07% în aprilie 2017.

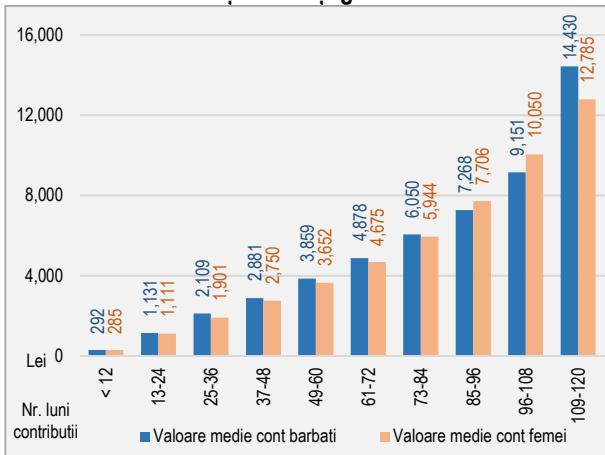
¹⁶ Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

Se remarcă astfel o diferență a valorilor medii ale conturilor bărbaților comparativ cu cele ale femeilor de 11,40%, ceea ce se poate explica prin diferențele existente între câștigurile salariale¹⁷. Aceste diferențe se mențin în distribuția pe număr de luni de contribuții și gen, cu excepția participanților cu vechime în sistem cuprinsă între șapte și nouă ani (un număr de contribuții virate cuprins între 85-96 și respectiv 96-108), când valoarea medie a contului participanților femei este mai mare decât cea a participanților bărbați cu 9,82% și respectiv 6,04%.

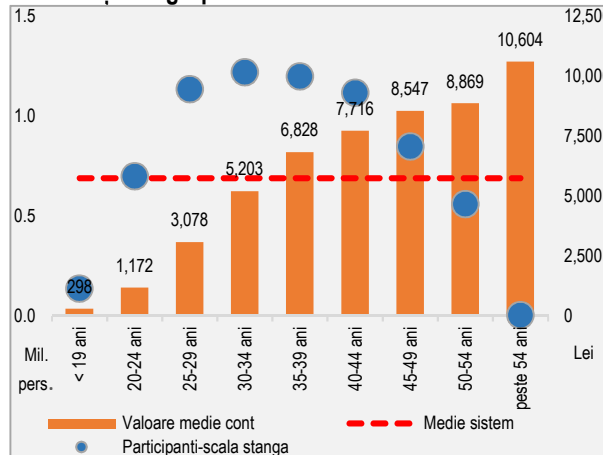
În cazul vârstei participanților, se constată că cea mai mare valoare medie a conturilor la nivel de sistem s-a înregistrat la grupa cu vârsta de peste 54 ani, **10.604 lei**, dar și la grupele între 50-54 ani, **8.869 lei** și între 45-49 ani, **8.547 lei**. Aceste valori mai mari sunt determinate, pe de o parte, prin maturizarea sistemului (participanții au aderat la fondurile de pensii administrate privat încă de la începutul funcționării Pilonului II) și, pe de altă parte, prin faptul că aceștia au venituri mai mari (din punct de vedere al carierei se situează în partea superioară, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 45 ani) și pot contribui cu sume mai mari la fondurile de pensii (Grafic 2.1.0.).

Cele mai mari valori ale conturilor s-au înregistrat însă la participanții bărbați cu peste nouă ani vechime în sistem (un număr de contribuții virate cuprins între 109 și 120) situați în grupa de vârstă de peste 54 ani (0,01% din total participanți¹⁸), cu **15.812 lei** și în grupa cuprinsă între 35 – 39 ani (2,29% din total participanți), cu **15.773 lei**. Pentru participanții femei, cele mai mari valori s-au înregistrat, de asemenea, la participanții cu peste nouă ani vechime în sistem (un număr de contribuții virate cuprins între 109 și 120), dar cu vârsta cuprinsă între 30 – 34 ani (0,66% din total participanți), cu **14.337 lei** și peste 54 ani (0,01% din total participanți), cu **14.146 lei**.

Grafic 2.9. Pilon II Valoare medie cont în funcție de numărul de contribuții virate și gen la 31 decembrie 2017

Grafic 2.10. Pilon II Valoare medie cont și participanți în funcție de grupele de vârstă la 31 decembrie 2017

La 31 decembrie 2017, un număr de 691.803 de participanți (primii 10% din total participanți în funcție de valoare contului) dețineau cumulativ 16,83 miliarde lei (42,35% din activele Pilonului II), rezultând o valoare medie a contului de 24.328 lei. De asemenea, 1.729.509 de participanți (primii 25% din total participanți în funcție de valoare contului) dețineau cumulativ 27,06 miliarde lei (68,09% din activele Pilonului II), valoarea medie a contului fiind de 15.646 lei.

Trebuie menționat și faptul că, la sfârșitul anului trecut, aproximativ 1,14 milioane de participanți¹⁹ (16,44% din total) dețineau în cont peste 10.000 lei, iar dintre aceștia 0,21 milioane de participanți (3,02% din total), dețineau în conturi peste 25.000 lei.

2.2. Contribuțiile virate la fondurile de pensii facultative

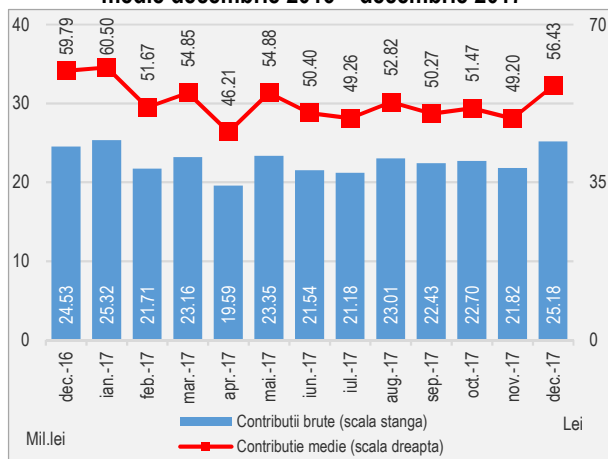
În luna decembrie 2017 au fost virate către fondurile de pensii facultative **25,18 milioane de lei** (5,40 milioane de euro), înregistrând o creștere de **2,64%** comparativ cu decembrie 2016 și de **16,89%** față de iunie 2017 (Grafic 2.11.). În anul 2017 s-au virat către fondurile de pensii facultative **270,99 milioane de lei** (58,16 milioane de euro), cu 10,02% mai mult decât în 2016.

¹⁷ Potrivit ultimelor date statistice furnizate de INS, în anul 2016, diferența între femei și bărbați în ceea ce privește câștigul salarial nominal mediu brut lunar pe economie era de aproximativ 7% în favoarea bărbaților (2.900 lei – bărbați și 2.707 lei – femei și 2.809 lei – total).

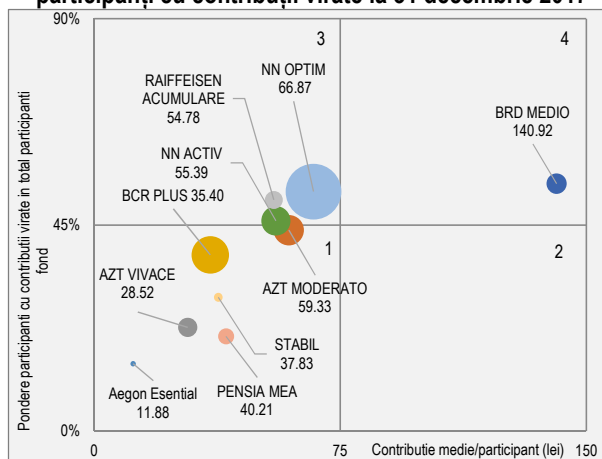
¹⁸ Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

¹⁹ Participanți cu conturi diferite de zero.

Grafic 2.11. Pilon III Contribuții brute virate și contribuția medie decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 2.12. Pilon III Contribuții medii (lei) și ponderi participanți cu contribuții virate la 31 decembrie 2017

Contribuția medie /participant

La 31 decembrie 2017, contribuția medie/participant era de **56,43 lei**, cu **5,61%** mai puțin comparativ cu decembrie 2016, dar cu **2,88%** mai mare decât iunie 2017. De remarcat însă creșterea semnificativă față de luna precedentă de 14,70%, determinată de creșterea de aproximativ trei ori a contribuțiilor virate către FPF BRD MEDIO, în cazul acestui fond contribuția medie/participant fiind de 140,92 lei. Situații similare s-au înregistrat de exemplu și în decembrie 2016 (156,64 lei) și decembrie 2015 (176,26 lei), în contextul în care atât BRD GSG S.A. și filialele din grup, care contribuie ca angajatori la Pilonul III, efectuează în decembrie plăți de regularizare în limita plafonului de 400 Euro/an/angajat. Cu 140,92 lei/participant și o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți la fond de 54,03% (grad de colectare)²⁰, FPF BRD MEDIO s-a situat în cadranul 4 din Graficul 2.12.. De altfel, a fost și singurul fond din acest cadran, caracterizat de valori mari ale contribuției/participant (de 2,5 ori mai mari decât media pe sistem: 56,43 lei) și ale ponderii participanților cu contribuții virate din total participanți la fond (peste media pe sistem: 44,31%)

FPF NN OPTIM a înregistrat o contribuție medie/participant de 66,87 lei/participant și o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți fond de 52,29% și s-a situat în cadranul 3 al Graficului 2.12., caracterizat de valori mari în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond (peste media pe sistem: 44,31%) și de valori mari ale contribuției/participant. Alte fonduri situate în cadranul 3 au mai fost FPF NN ACTIV cu 55,39 lei/participant (45,88 % - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond) și FPF Raiffeisen Acumulare cu 54,78 lei/participant (50,46% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți fond).

Celelalte fonduri de pensii facultative s-au situat în cadranul 1 din Graficul 2.12., caracterizat de valori mai mici în cazul contribuției/participant (11,88 lei – 40,21 lei) și ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, sub media pe sistem (44,31%), respectiv între 14,71% și 43,87%. Astfel s-au înregistrat următoarele valori ale contribuției/participant și ponderi ale participanților cu contribuții virate din total participanți fond: FPF AZT MODERATO: 59,33 lei/participant și 43,87%, FPF PENSIA MEA: 40,21 lei/participant și 20,70%, FPF STABIL: 37,83 lei/participant și 29,22%, FPF BCR PLUS: 35,40 lei/participant și 38,46%, FPF AZT VIVACE: 28,52 lei/participant și 22,68%, iar FPF AEGON ESENTIAL: 11,88 lei/participant și 14,71%.

Valoarea contului participanților

La 31 decembrie 2017 valoarea medie a unui cont al participanților la sistemul pensiilor facultative²¹ era de **4.292 lei (921 euro)**, respectiv o creștere de 17,26% comparativ cu decembrie 2016. Trebuie remarcat faptul că valoarea contului participanților este determinată de grupele de vârstă în care se încadrează participanții, perioada de contribuție, respectiv vechimea în sistem a participanților, dar și genul acestora, respectiv veniturile salariale ale bărbaților comparativ cu cele ale femeilor. Astfel, cei mai mulți participanți, 19,41% din total, se situau în grupa de vârstă 45 – 49 ani, valoarea activelor deținute de aceștia însumând 390,15 milioane lei (Grafic 2.13. și Grafic 2.14.).

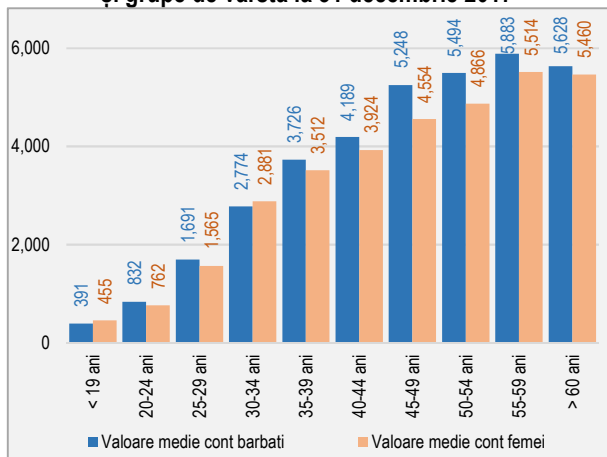
Cele mai mari valori ale conturilor s-au înregistrat însă la participanții din grupa de vârstă 55 – 59 ani, cu o medie pe sistem de 5.772 lei (5.963 lei – bărbați și 5.592 lei femei). Și grupa de vârstă de peste 60 ani a înregistrat valori mari: 5.591 lei (5.646 lei – bărbați și 5.482 lei femei). Valoarea mare a ponderii din total participanți (16,29%) și valorile mari ale conturilor în cazul participanților din grupele de vârstă de peste 55 ani (21,27% din active) se explică prin maturizarea sistemului (participanții au aderat la fondurile de pensii facultative încă de la început) și prin faptul că aceștia au venituri mai mari (se situează în partea superioară a carierei, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 55 ani) și pot contribui cu sume mai mari.

²⁰ Participanți pentru care au fost virate contribuții (sume diferite de 0) în luna de calcul.

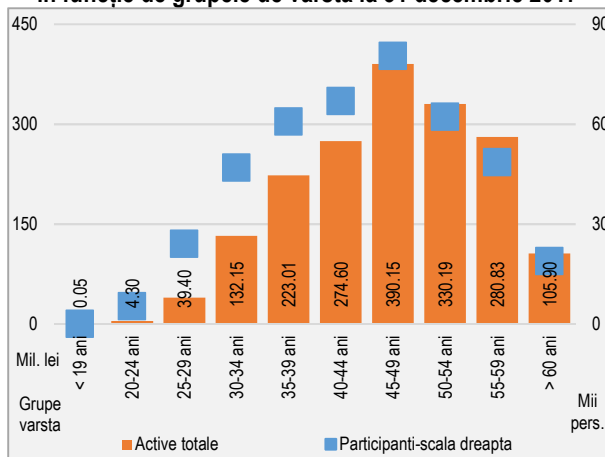
²¹ Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

Structura pe gen a valorii medii a unui cont era la 31 decembrie 2017 următoarea: 4.485 lei – bărbați (49% din total participanți) și 4.104 lei – femei (51% din total participanți), valoarea fiind cu 8% mai mică decât în cazul bărbaților. Aceste diferențe se mențin în distribuția pe grupe de vârstă, cu excepția grupei 30-34 ani, când valoarea medie a contului participanților femei este mai mare decât cea a participanților bărbați cu 3,72%, dar și în cazul participanților cu vârsta de până în 19 ani, când diferența de 14% este în favoarea participanților femei.

Grafic 2.13. Pilon III Valoare medie cont în funcție de gen și grupe de vârstă la 31 decembrie 2017

Grafic 2.14. Pilon III Valoare active și număr participanți în funcție de grupele de vârstă la 31 decembrie 2017

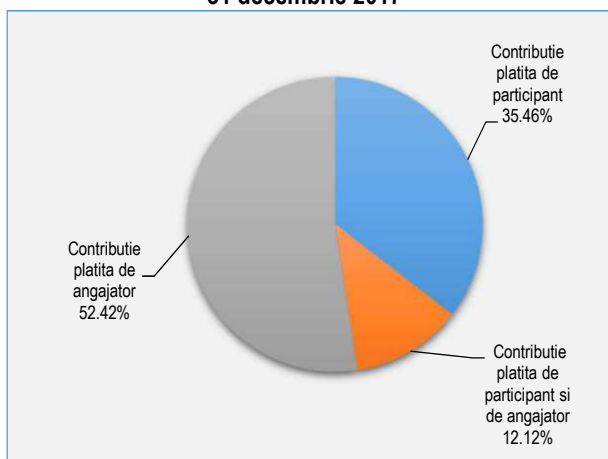

La 31 decembrie 2017, un număr de 41.488 participanți (primii 10% din total participanți în funcție de valoare contului) aveau peste 9.852 lei în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 0,80 miliarde lei (44,80% din activele Pilonului III), iar valoarea medie a contului era de 19.299 lei. De asemenea, 103.720 participanți (primii 25% din total participanți în funcție de valoare contului) aveau peste 5.611 lei în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 1,26 miliarde lei (70,90% din activele Pilonului III), rezultând o valoare medie a contului de 12.172 lei.

Pentru 40.538 participanți (9,77% din total) valoarea contului era de peste 10.000 lei, iar dintre aceștia 5.030 participanți (1,21% din total), dețineau în conturi peste 25.000 lei.

Participarea la plata contribuțiilor

Grafic 2.15. Pilon III Participarea la plata contribuțiilor la 31 decembrie 2017

64,54% din contribuțiile la fondurile facultative au fost plătite de către angajatori (52,42%) sau de către participanți împreună cu angajatorii lor (12,12%), în timp ce **35,46%** din participanți au plătit singuri contribuțiile în decembrie 2017 (Grafic 2.15.).

În funcție de locul unde își desfășoară angajatorul activitatea, distribuția participanților în decembrie 2017 a fost similară cu lunile precedente, **80%** în mediul urban și **20%** în mediul rural.

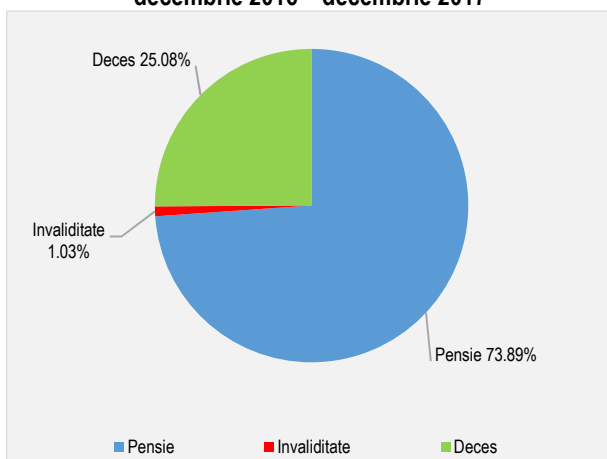
3. Plăți efectuate în sistemul pensiilor private

3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

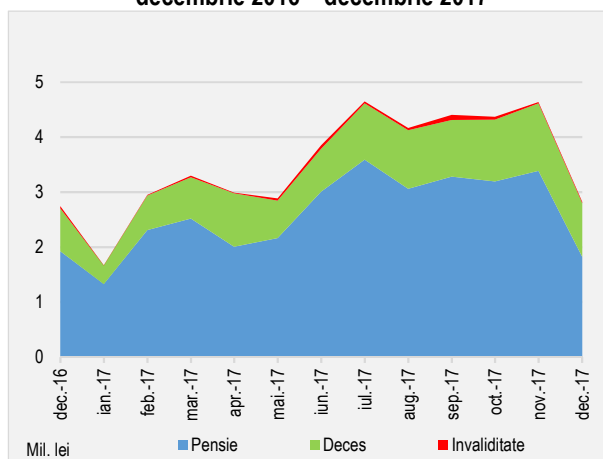
În intervalul analizat decembrie 2016 – decembrie 2017 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți însumând 45,40 milioane lei (Grafic 3.1.), din care 33,55 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 73,89% din total plăți efectuate (3.070 participanți), 11,39 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 25,08% din total (2.788 beneficiari) și 0,47 milioane lei ca urmare a invalidității, 1,03% din total (127 participanți). Plățile totale au înregistrat o creștere de 2,67% în decembrie 2017 comparativ cu decembrie 2016 (Grafic 3.2.), în special ca urmare a creșterii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie.

Ca urmare a acestor plăți, în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017, s-au efectuat și plăți către Bugetul de stat și Bugetul asigurărilor sociale de sănătate²² în valoare de 5,77 milioane lei (0,16 milioane lei contribuții de asigurări sociale de sănătate și 5,62 milioane lei impozitul pe venit).

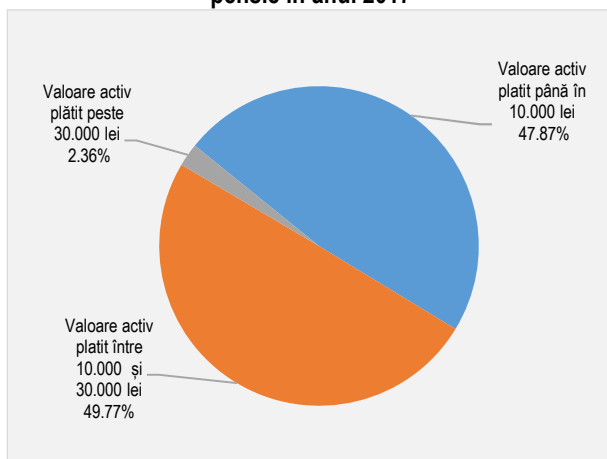
Grafic 3.1. Pilon II Structură plăți de activ personal net decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 3.2. Pilon II Evoluție valoare activ net personal plătit decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 3.3. Pilon II – Ponderea participanților în total plăți pensie în anul 2017

Pe parcursul anului 2017, din total plăți efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, valoarea activului plătit pentru 47,87% dintre participanți a fost de până în 10.000 lei, iar pentru 49,77% dintre participanți valoarea activului s-a situat între 10.000 și 30.000 lei (Grafic 3.3.). De menționat faptul că, cea mai mare valoare plătită în anul 2017 a fost de 74.842 lei, ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru un participant la FPAP ARIPI.

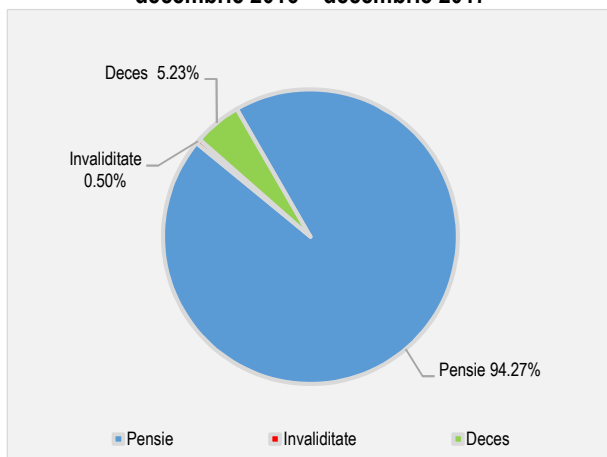
3.2. Fondurile de pensii facultative – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

În intervalul decembrie 2016 – decembrie 2017, au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți însumând 46,35 milioane lei (Grafic 3.4.), din care 43,70 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 94,27% din total plăți efectuate (5.852 participanți), 2,42 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 5,23% din total (761 beneficiari) și 0,23 milioane lei ca urmare a invalidității, 0,50% din total (39 participanți).

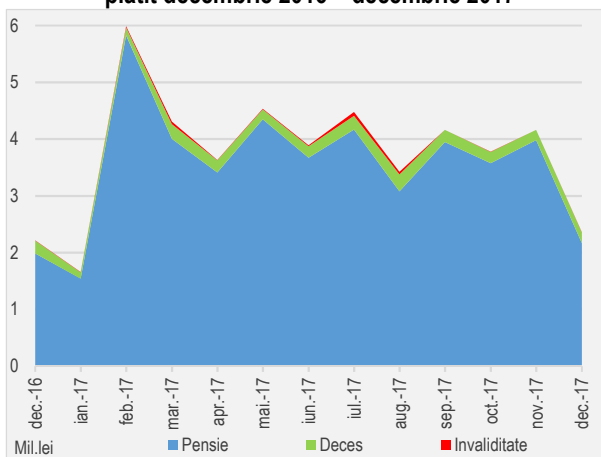
²² Sunt cuprinse ultimele modificări ale Codului Fiscal care au intrat în vigoare de la 01.01.2017, respectiv 01.02.2017. Modificarea sumei neimpozabile de la 1.050 lei la 1.100 lei, modificarea valorii pentru care se reține CASS de la 872 lei la 918 lei și totodată pentru activele plătite care au depășit valoarea a 5 salarii medii brute, stabilirea plafonului maxim la valoarea de 13.405 lei (echivalentul a 5 salarii medii brute). Pentru toate sumele plătite care au avut valoarea mai mare de 13.405 lei, CASS-ul reținut a fost în valoare de 737 lei. Modificarea sumei neimpozabile de la 1.100 lei la 2.000 lei, iar CASS-ul va fi suportat de bugetul de stat, astfel nereținându-se CASS pentru plățile activului net în caz pensionare.

Plățile totale au înregistrat o creștere de 6,23% în decembrie 2017 comparativ cu decembrie 2016 (Grafic 3.5.), în special ca urmare a creșterii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă. Ca urmare a acestor plăți, în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017, s-au efectuat plăți către Bugetul de stat și Bugetul asigurărilor sociale de sănătate în valoare de 5,92 milioane lei (0,16 milioane lei contribuții de asigurări sociale de sănătate și 5,76 milioane lei impozitul pe venit)¹⁹.

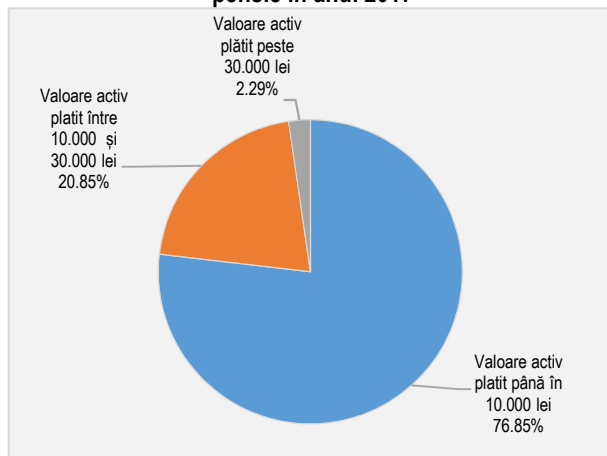
Grafic 3.4. Pilon III Structură plăți de activ personal net decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 3.5. Pilon III Evoluție valoare activ net personal plătit decembrie 2016 – decembrie 2017

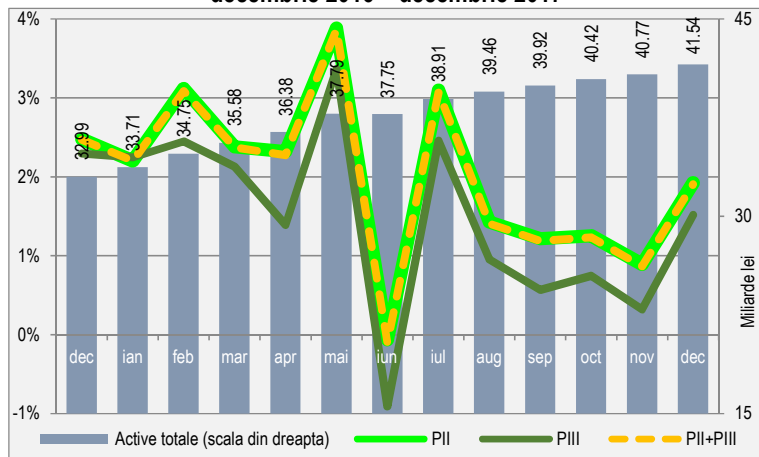
Grafic 3.6. Pilon III – Ponderea participanților în total plăți pensie în anul 2017

Pe parcursul anului 2017, din total plăți efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, valoarea activului plătit pentru 76,85% dintre participanți a fost de până în 10.000 lei, iar pentru 20,85% dintre participanți valoarea activului plătit s-a situat între 10.000 și 30.000 lei. De menționat faptul că, cea mai mare valoare plătită în anul 2017 a fost de 1,13 mil. lei, ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru un participant la FPF NN OPTIM (Grafic 3.6.).

4. Activele fondurilor de pensii private

Grafic 4.1. Evoluția activelor totale din sistemul pensiilor private decembrie 2016 – decembrie 2017

Valoarea activelor totale aflate în administrare la nivelul întregului sistem de pensii private a crescut în 2017, menținând trendul pozitiv înregistrat în ultimii ani. Astfel, la 31 decembrie 2017, sistemul a atins **41,54 miliarde de lei** (8,92 miliarde de euro), reprezentând **5,10% din PIB**, comparativ cu 4,36% în decembrie 2016 și 4,63% în iunie 2017. Ritmul anual de creștere înregistrat de activele totale a fost de **25,94%**, iar față de iunie 2017 creșterea a fost de **10,04%**. Comparativ cu luna anterioară, se constată o creștere a activelor totale de **1,91%**, peste mediana intervalului decembrie 2016 –decembrie 2017 de 2,25% (maxima a fost de 3,86% în mai 2017, iar minima de -0,10% în iunie 2017, fiind și singura valoare negativă înregistrată).

La nivelul fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II) s-a menținut un ritm anual de creștere superior fondurilor de pensii facultative: **26,30%**, comparativ cu **18,56%** în Pilonul III. Și comparativ cu iunie 2017 s-a înregistrat o diferență: **10,20%** în Pilonul II și **6,72%** în Pilonul III, situație semnalată și în cazul evoluției lunare, când creșterile au fost de 1,92% în PII și 1,52% în PIII.

4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat

Valoarea totală a activelor nete înregistrată la 31 decembrie 2017 de fondurile de pensii administrate privat a fost de **39,74 miliarde de lei** (8,53 miliarde de euro). Ritmul anual de creștere înregistrat a fost de **26,30%** (23,08% raportat la moneda euro). Creșterea față de iunie 2017 a fost de **10,20%** (7,70% raportat la moneda euro). FPAP BRD și FPAP BCR au înregistrat în continuare creșteri anuale și semestriale mai mari în cazul activelor nete (FPAP BRD: 31,80% și respectiv 12,78% și FPAP BCR: 30,79% și respectiv 12,13%).

Tabel 4.1. Pilon II Active nete (miliarde lei)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/dec.16	dec.17/iun.17
1	FPAP NN	11,51	13,11	14,35	24,64%	9,41%
2	FPAP AZT VIITORUL TAU	6,86	7,84	8,62	25,70%	9,87%
3	FPAP METROPOLITAN LIFE	4,45	5,11	5,62	26,30%	10,04%
4	FPAP VITAL	2,95	3,40	3,78	28,30%	11,12%
5	FPAP ARIPI	2,67	3,06	3,40	27,29%	11,24%
6	FPAP BCR	1,99	2,32	2,60	30,79%	12,13%
7	FPAP BRD	1,04	1,22	1,38	31,80%	12,78%
	TOTAL	31,47	36,06	39,74	26,30%	10,20%

4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative

Activele nete ale fondurilor de pensii facultative au atins **1,78 miliarde de lei** (0,38 miliarde de euro) la 31 decembrie 2017, înregistrând un avans de **18,57%** comparativ cu decembrie 2016 și de **6,73%** față de iunie 2017 (15,56% și 4,31% raportat la moneda euro). FPF BCR PLUS și FPF NN OPTIM au înregistrat creșteri anuale mai mari în cazul activelor nete (21,42% și respectiv 21,26%), în cazul creșterilor semestriale cele mai mari valori au fost înregistrate de FPF BRD MEDIO și FPF NN OPTIM (8,23% și respectiv 8,10%).

Tabel 4.2 Pilon III Active nete (mil. lei)

Nr. crt.	Fond de pensii facultative	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/dec.16	dec.17/iun.17
1	FPF NN OPTIM	587,15	660,05	712,93	21,42%	8,01%
2	FPF BCR PLUS	262,79	296,22	318,66	21,26%	7,58%
3	FPF AZT MODERATO	188,55	203,96	212,58	12,74%	4,22%
4	FPF NN ACTIV	166,92	185,87	198,31	18,81%	6,69%
5	FPF BRD MEDIO	80,54	88,27	95,54	18,63%	8,23%
6	FPF AZT VIVACE	74,53	80,87	84,51	13,40%	4,51%
7	FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	65,20	70,72	73,20	12,28%	3,52%
8	FPF PENSIA MEA	54,61	58,92	60,44	10,68%	2,58%
9	FPF STABIL	15,07	16,67	17,56	16,54%	5,31%
10	FPF AEGON ESENTIAL	6,31	6,70	6,84	8,40%	2,10%
	TOTAL	1.501,66	1.668,25	1.780,58	18,57%	6,73%

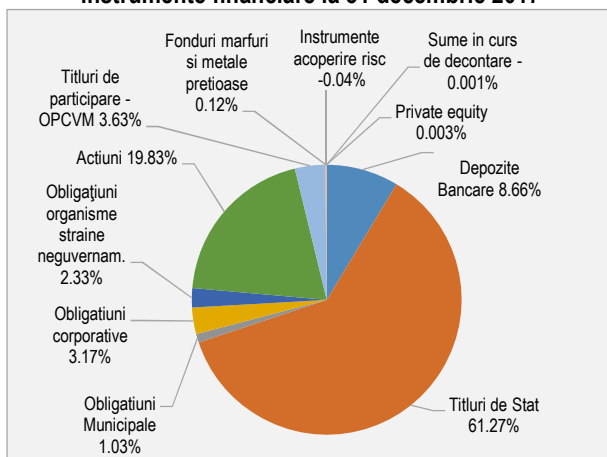
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private

La 31 decembrie 2017, ponderea cea mai mare în structura portofoliilor fondurilor de pensii private era deținută de titlurile de stat cu 61,27% (Grafic 4.2.). Celelalte instrumente au înregistrat următoarele ponderi: acțiuni 19,83%, depozite bancare 8,66%, obligațiuni corporative 3,17%, titluri de participare 3,63% și alte instrumente financiare 3,45%²³.

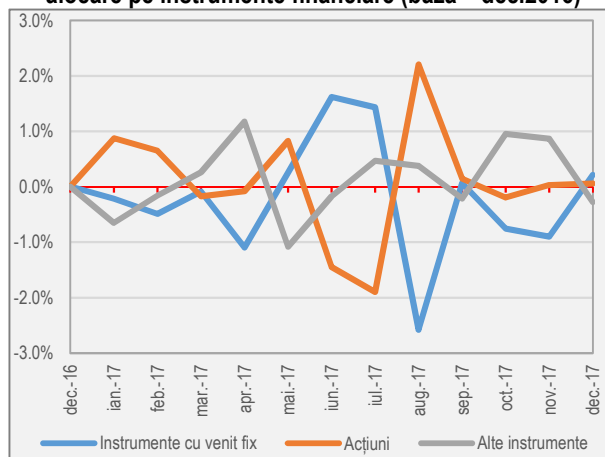
Comparativ cu luna decembrie 2016, portofoliile fondurilor de pensii private au înregistrat o scădere a alocării în instrumente cu venit fix (titluri de stat și obligațiuni corporative, municipale și supranaționale) după creșterile înregistrate în lunile iunie și iulie, urmate de o scădere bruscă în luna august. În același timp, alocarea în acțiuni a portofoliilor fondurilor de pensii private a revenit aproape de valoarea înregistrată în luna decembrie 2016, după creșterile ușoare din lunile ianuarie și mai, scăderile din lunile iunie și iulie și creșterea din august (Grafic 4.3.).

²³ Sunt incluse obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale: BERD, BEI, BM, obligațiuni municipale, fonduri de mărfuri și metale prețioase, acțiuni – private equity, instrumente pentru acoperirea riscului și sume în curs de decontare.

Grafic 4.2. Fonduri de pensii private – alocare pe instrumente financiare la 31 decembrie 2017

Grafic 4.3. Fonduri de pensii private – evoluție lunară alocare pe instrumente financiare (baza – dec.2016)

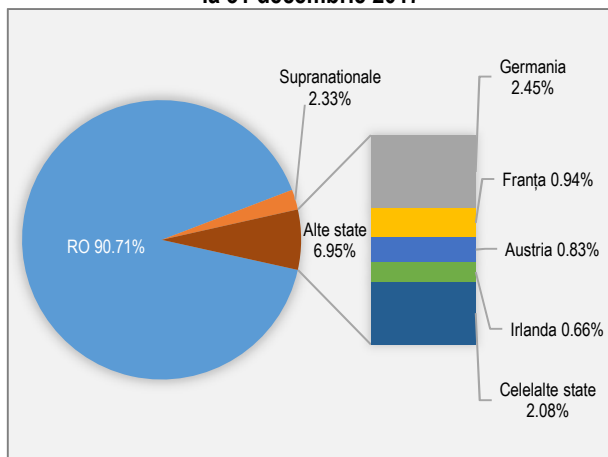
Instrumente financiare – structura pe țară

La 31 decembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau 90,71% din active în instrumente financiare românești, de natura titlurilor de stat, a depozitelor, obligațiunilor, acțiunilor și organismelor de plasament colectiv (Grafic 4.4.). 6,95% din activele fondurilor de pensii private au fost investite în active străine, majoritatea acestor instrumente financiare fiind emise în Germania (2,45%), Franța (0,94%), Austria (0,83%) și Irlanda (0,66%). În obligațiuni supranaționale erau investite 2,33% din active.

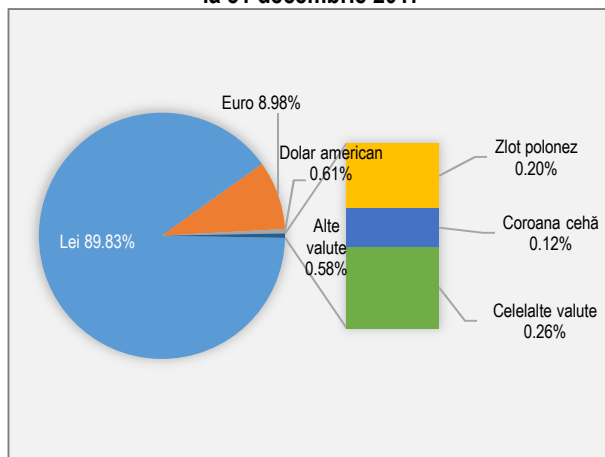
Instrumente financiare – structura pe valută

89,83% din activele fondurilor de pensii private la 31 decembrie 2017 erau denuminate în moneda națională (Grafic 4.5.), iar din plasamentele în monede străine (10,17%), ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (8,98%), urmate de dolarul american (0,61%), zlotul polonez (0,20%) și coroana cehă (0,12%). Euro a fost moneda pentru care administratorii fondurilor de pensii private au utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar.

Grafic 4.4. Fonduri de pensii private – structura pe țară la 31 decembrie 2017

Grafic 4.5. Fonduri de pensii private – structura pe valută la 31 decembrie 2017

Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private

Activele sistemului de pensii private sunt denuminate cu preponderență în moneda națională²⁴. Expunerea valutară a sistemului de pensii private în monede străine, a fost de 10,17% din totalul activelor sistemului de pensii private, dar prin utilizarea instrumentelor pentru acoperirea riscului valutar pentru activele denuminate în valute străine, expunerea valutară totală netă la nivelul sistemului de pensii private a fost de 7,22% din total active sistem. La sfârșitul lunii decembrie 2017, fondurile de pensii private au încheiat contracte derivate pentru acoperirea riscului valutar doar pentru expunerea în EUR. Cea mai mare parte a expunerii valutare este denumită în EUR, 8,98% din total active sistem, însă fondurile de pensii dețin instrumente de acoperire a riscului valutar pentru 32,82% din expunerea denumită în EUR, rezultând o expunere netă față de EUR de 6,03% din totalul activelor sistemului de pensii private.

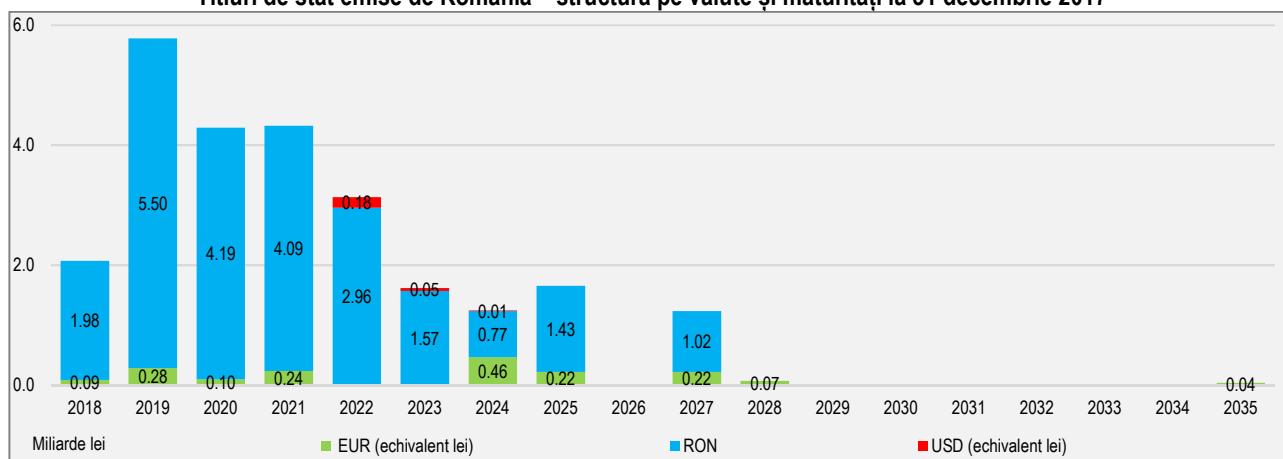
²⁴ Expunerea față de RON înregistrând la sfârșitul lunii decembrie ac. 89,83% din totalul activelor sistemului de pensii private.

Titluri de stat

La 31 decembrie 2017, investițiile fondurilor de pensii private în titluri de stat înregistrau 25,46 miliarde lei, reprezentând 61,27% din total active. Ponderea titlurilor de stat a înregistrat un trend ușor descendent în perioada ianuarie-aprilie 2017, cu o revenire în perioada mai-iulie ac, începând cu luna august înregistrându-se din nou un trend descendent (-3,26 puncte procentuale față de decembrie 2016).

Din punctul de vedere al valutelor în care sunt denumite titlurile de stat în care au investit fondurile de pensii private, cele mai mari valori s-au înregistrat în cazul emisiunilor în lei cu maturitate pe 7 ani (24,23%), 5 ani (22,23%) și 10 ani (19,26%), în cazul emisiunilor în euro, valori mari au înregistrat cele cu maturitate pe 10 ani (3,88%), 5 ani (1,57%) și 7 ani (0,84%). Din punct de vedere al scadențelor, 76,98% din investițiile în titluri de stat emise de România ajung la maturitate în următorii 5 ani, iar 23,02% au scadențe cuprinse între 6 ani și 17 ani (Grafic 4.6.).

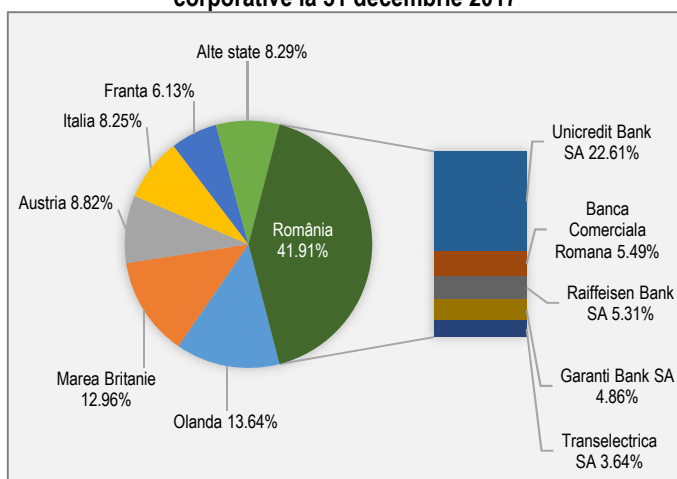
Grafic 4.6. Fonduri de pensii private
Titluri de stat emise de România – structură pe valute și maturități la 31 decembrie 2017

Obligațiuni

La 31 decembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau investiții în obligațiuni corporative însumând 1,32 miliarde lei, 48,49% din total obligațiuni (2,71 miliarde lei), menținându-se preferința pentru investițiile în acest tip de instrument financiar.

Grafic 4.7. Fonduri de pensii private – emitenți obligațiuni corporative la 31 decembrie 2017

De remarcat faptul că, în general, ponderea din total active s-a menținut pe un trend ușor descrescător, înregistrând o diferență de 0,20 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2016, cu un maxim înregistrat în luna iulie de 4,05% din total active. Investițiile au fost, în principal, în emitenți străini (58,09%), din țări precum Olanda (13,64%), Marea Britanie (12,96%), Austria (8,82%), Italia (8,25%) și Franța (6,13%).

De asemenea, fondurile de pensii private au investit în obligațiuni corporative din România, acestea reprezentând 41,91% din totalul investițiilor în obligațiuni corporative, din care pe primele trei locuri se situau Unicredit Bank SA cu 22,61%, din total obligațiuni corporative, Banca Comercială Română SA cu 5,49% și Raiffeisen Bank SA cu 5,31%.

Investițiile în celelalte tipuri de obligațiuni au înregistrat un procent mai mic (obligațiuni municipale, 0,43 miliarde lei, cu o pondere de 15,78%, obligațiuni supranaționale, BERD și BEI, 0,49 miliarde lei, cu o pondere de 18,14% în total obligațiuni și alte obligațiuni emise de organisme străine neguvernamentale, 0,48 miliarde lei, cu o pondere de 17,59%).

Durata și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix²⁵

La 31 decembrie 2017, durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private era de 3,02, în scădere față de valoarea de 3,44 înregistrată la data de 31 decembrie 2016²⁶. Maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private a înregistrat o valoare de 3,44 ani la data de 31.12.2017, minimul perioadei analizate, în timp ce valoarea maximă de 3,85 ani a fost înregistrată la data de 31 decembrie 2016.

Comparativ cu finalul decembrie 2016, la finalul lunii decembrie 2017, durata efectivă și maturitatea reziduală ale portofoliilor de instrumente cu venit fix au înregistrat scăderi, atât la nivelul sistemului de pensii private agregat, cât și la nivelul Pilonului II și la nivelul Pilonului III.

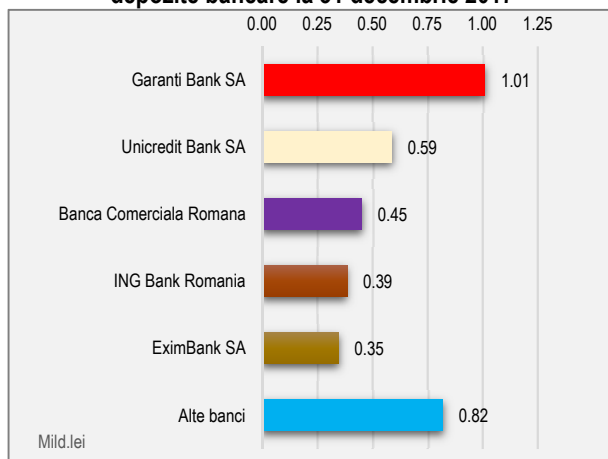
Durata și maturitatea reziduală a portofoliilor de instrumente cu venit fix au înregistrat valori mai mari la nivelul Pilonului III comparativ cu nivelul Pilonului II. Astfel, la sfârșitul lunii decembrie ac. valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii facultative a fost de 3,17, în timp ce valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii administrate privat a fost de 3,01. De asemenea, scadența reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în cazul Pilonului III la 31.12.2017 a fost de 3,52 ani, în timp ce scadența reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în cazul Pilonului II a fost de 3,43 ani.

Cu toate că începând din septembrie 2015 legislația secundară permite fondurilor de pensii facultative să se protejeze împotriva riscului de dobândă prin tranzacții cu instrumente financiare derivate, până în prezent fondurile de pensii nu au efectuat tranzacții în acest scop.

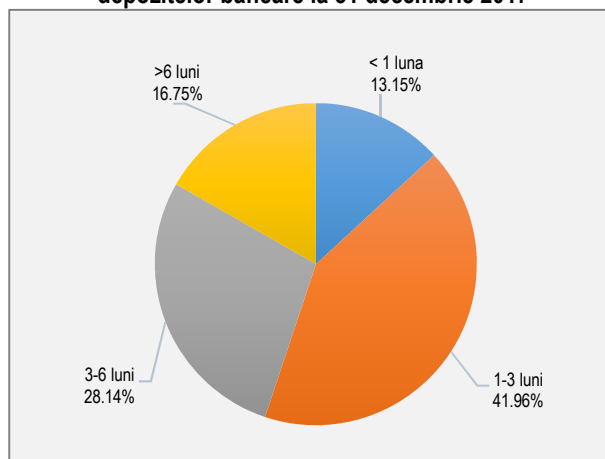
Depozite bancare

Expunerea fondurilor de pensii private pe depozite bancare (inclusiv conturi curente) a crescut comparativ cu decembrie 2016, cu 1,60 puncte procentuale, după ce înregistrase o creștere în martie și aprilie ac. urmată de o scădere în mai și iunie ac. și o creștere în perioada iulie - decembrie 2017. Astfel, la 31 decembrie 2017, depozitele bancare înregistrau 8,66% (3,60 miliarde lei) din total active. Pe primele trei locuri se situează Garanti Bank SA, cu 1,01 miliarde lei, Unicredit Bank SA, cu 0,59 miliarde lei și Banca Comercială Română cu 0,45 miliarde lei.

Grafic 4.8. Fonduri de pensii private – top 5 emitenți depozite bancare la 31 decembrie 2017

Grafic 4.9. Fonduri de pensii private – scadențele depozitelor bancare la 31 decembrie 2017

Din punct de vedere al scadențelor, 13,15% din total depozite bancare (fără conturi curente) au scadența sub o lună, 41,96% au scadența cuprinsă între 1 și 3 luni, 28,14% au scadența între 3 și 6 luni și 16,75% au scadența peste 6 luni și (Grafic 4.9.). De remarcat faptul că 10,36% din total sunt depozite constituite pe mai mult de 12 luni.

²⁵ Pentru a determina riscul de rată a dobânzii s-au calculat, utilizând date preluate din Bloomberg, valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii private, precum și maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017. Durata efectivă măsoară sensibilitatea prețului unei obligațiuni la modificarea ratei dobânzii. Durata reprezintă valoarea cu care se modifică prețul instrumentelor cu venit fix la o modificare a ratei dobânzii cu 1 punct procentual.

²⁶ Durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivel de sistem este cel mai mult influențată de către titlurile de stat, acestea având ponderea cea mai mare dintre instrumentele cu venit fix în care investesc fondurile de pensii private.

Acțiuni

La 31 decembrie 2017, fondurile de pensii private dețineau investiții în acțiuni în valoare de 8,24 miliarde lei, reprezentând 19,83% din total active, înregistrând un trend ascendent în primul semestru din acest an (18,84% în decembrie 2016), dar cu o ușoară scădere a ponderii în luna iulie ac., comparativ cu luna precedentă, ulterior înregistrând o creștere care s-a menținut până la sfârșitul anului.

Tabel 4.3. Fonduri de pensii private – plasamente în acțiuni la 31 decembrie 2017

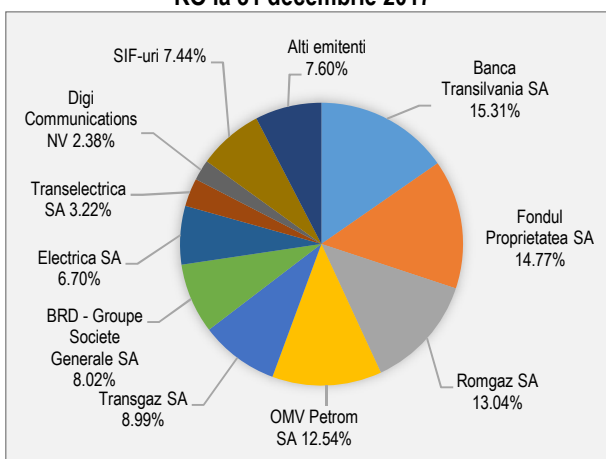
Țara	Mld.lei	% în total acțiuni
România	7,30	88,65%
Germania	0,29	3,57%
Austria	0,23	2,80%
Franța	0,18	2,16%
Polonia	0,08	1,03%
Alte state	0,15	1,78%
Total	8,24	100,00%

88,65% din totalul plasamentelor în acțiuni ale fondurilor de pensii private (7,30 miliarde lei) au fost efectuate în acțiuni românești, în timp ce 11,35% (0,94 miliarde lei) au fost plasamente în acțiuni ale unor emitenți din Germania, Austria, Franța, Polonia și alte state.

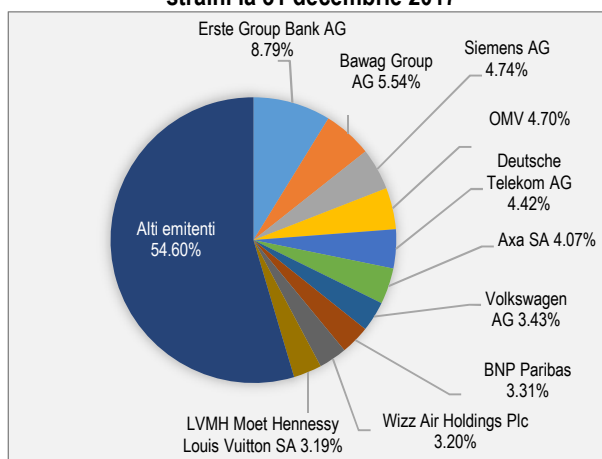
În cazul acțiunilor din România (Grafic 4.10.), pe primele locuri s-au situat Banca Transilvania SA cu 15,31% din total emitenți din România, Fondul Proprietatea SA cu 14,77%, Romgaz SA cu 13,04%, OMV Petrom cu 12,54% și Tranzgaz SA cu 8,99%, în timp ce deținerile de acțiuni emise de către SIF-uri reprezentau 7,44% din total (SIF 2 Moldova și SIF 5 Oltenia cu cele mai mari ponderi).

Printre emitenții străini de acțiuni se remarcă Erste Group Bank AG cu 8,79% din total emitenți străini, Bawag Group AG cu 5,54%, Siemens AG cu 4,74%, OMV cu 4,70% sau Deutsche Telekom AG cu 4,42% (Grafic 4.11.).

Grafic 4.10. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți RO la 31 decembrie 2017

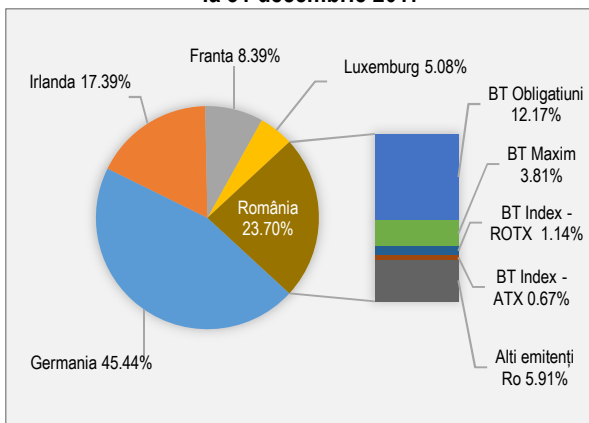

Grafic 4.11. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți străini la 31 decembrie 2017

Organisme de plasament colectiv — OPCVM

Grafic 4.12. Fonduri de pensii private – emitenți OPCVM la 31 decembrie 2017

Deținerile fondurilor de pensii în organisme de plasament colectiv — OPCVM-uri reprezentau 3,75% din total active la 31 decembrie 2017, însumând 1,56 miliarde lei (inclusiv fondurile de mărfuri și metale prețioase, 0,05 miliarde lei). Ca structură, ponderea cea mai mare era deținută de OPCVM-urile tranzacționabile, reprezentând 44,27% din total organisme de plasament colectiv. În afara deținerilor de OPCVM-uri din România (23,70% din total organisme de plasament colectiv), fondurile de pensii private au investit în principal în emitenți din țări precum Germania (45,44%), Irlanda (17,39%), Franța (8,39%) sau Luxemburg (5,08%).

Trebuie menționat și faptul că la 31 decembrie 2017 două fonduri de pensii private (FPAP BCR și FPF BCR PLUS) dețineau fonduri de mărfuri și metale prețioase (ETC-uri), respectiv dețineri indirecte în aur însumând 0,05 miliarde lei, reprezentând 0,12% din total active (DB Physical Gold ETC EUR).

Lichiditatea sistemului de pensii private

Din punct de vedere al lichidității, sistemul de pensii private poate face față oricăror cereri, în principal ca urmare a faptului că se află în perioada de acumulare, iar ieșirile din sistem (deces, invaliditate, pensionare, transfer) sunt mici raportate la nivelul activelor administrate.

În perioada decembrie 2016 – decembrie 2017 lichiditatea pe 5 zile, a înregistrat o scădere atât la nivelul sistemului de pensii private agregat, cât și la nivelul Pilonului II și respectiv la nivelul Pilonului III. Lichiditatea pe 30 de zile, a înregistrat o creștere în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017 atât la nivelul sistemului de pensii private agregat, cât și la nivelul Pilonului II și respectiv la nivelul Pilonului III. În cazul Pilonului III lichiditatea pe 30 de zile a înregistrat constant valori mai mari față de cele aferente Pilonului II.

În ceea ce privește calitatea portofoliului de acțiuni deținut de fondurile de pensii private, constituie un risc lichiditatea scăzută a emitenților listați pe Bursa de Valori București, volumul de tranzacționare de pe BVB fiind insuficient pentru ca fondurile de pensii să poată vinde întreaga participație deținută la un emitent într-un interval de timp mai mic de 90 de zile²⁷. În luna mai 2017 compania Digi Communications S.A. a desfășurat o oferta publică inițială pe Bursa de Valori București, fondurile de pensii private cumpărând în cadrul ofertei acțiuni în valoare totală de 150,14 mil lei, reprezentând 3,75% din totalul acțiunilor societății. De asemenea, în luna noiembrie s-a încheiat în cadrul Bursei de Valori București oferta publică de vânzare acțiuni ale societății Sphera Franchise Group SA. Fondurile de pensii private au cumpărat în cadrul ofertei acțiuni reprezentând 27,46% din totalul acțiunilor oferite și 6,96% din totalul acțiunilor societății. Valoarea totală a acțiunilor cumpărate de către fondurile de pensii a fost de 78,28 mil lei.

Volatilitatea VUAN a fondurilor de pensii private

Volatilitatea VUAN a fondurilor de pensii private s-a menținut relativ redusă în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017, cu excepția lunii iunie 2017 când s-a înregistrat o volatilitate mai ridicată. Având în vedere faptul că din totalul acțiunilor deținute de către fondurile de pensii private 78,30% sunt acțiuni tranzacționate la BVB, volatilitatea prețurilor acțiunilor listate la BVB s-a propagat și asupra valorii unitare a activului net a fondurilor de pensii. Pe piețele reprezentative din Anglia, Austria, Germania și Franța sunt tranzacționate 15,42% din acțiunile deținute de către fondurile de pensii private. Pe parcursul perioadei analizate, indicii piețelor reprezentative pe care sunt tranzacționate acțiunile deținute de către fondurile de pensii au avut o evoluție crescătoare.

4.3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Structura investițiilor

Tabel 4.4. Pilon II Structură investiții - total (miliarde lei)

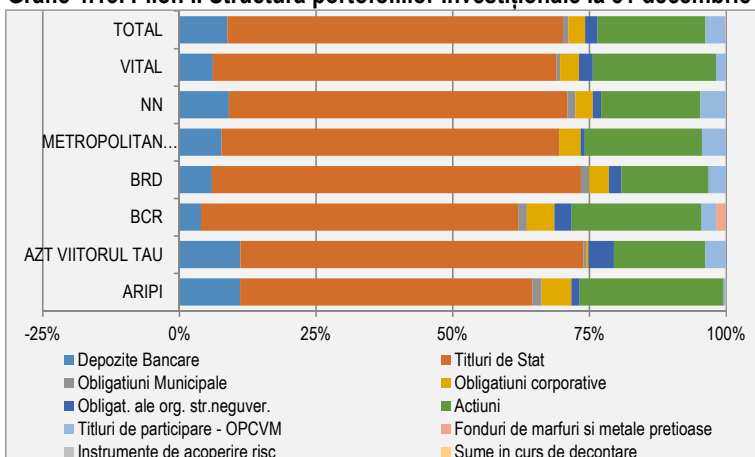
Instrumente financiare	dec.-16		dec.-17		Evoluție alocare decembrie 2016 - decembrie 2017
	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale (%)	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale (%)	
Depozite Bancare	2.26	7.17%	↑ 3.50	↑ 8.80%	
Titluri de Stat	20.35	64.64%	↑ 24.43	↓ 61.43%	
Obligațiuni Municipale	0.38	1.21%	↑ 0.39	↓ 0.99%	
Obligațiuni corporative	1.05	3.34%	↑ 1.21	↓ 3.03%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	0.36	1.14%	↑ 0.93	↑ 2.33%	
Acțiuni	5.90	18.73%	↑ 7.84	↑ 19.72%	
Titluri de participare - OPCVM	1.18	3.73%	↑ 1.44	↓ 3.63%	
Alte instrumente financiare	0.01	0.04%	↑ 0.03	↑ 0.07%	
Activ total	31.48		↑ 39.77		

*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului și sumele în curs de decontare.

Din punct de vedere al alocării resurselor financiare pe diferite clase de active, titlurile de stat, obligațiunile municipale, obligațiunile corporative și titlurile de participare – OPCVM, au înregistrat scăderi, în celelalte cazuri înregistrându-se creșteri în decembrie 2017 comparativ cu decembrie 2016.

²⁷ Singura excepției este compania Prodplast unde fondurile de pensii dețin acțiuni în valoare de doar 57.716 lei

Grafic 4.13. Pilon II Structura portofoliilor investiționale la 31 decembrie 2017

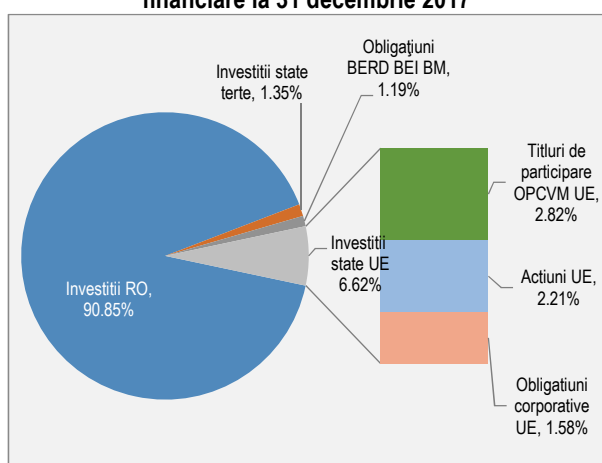
La 31 decembrie 2017, două dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat dețineau titluri de stat sub ponderea pe pilon (61,43%): FPAP BCR (58,07%) și FPAP ARIPI (53,54%). În același timp următoarele trei fonduri se situau peste media alocării în acțiuni în Pilonul II (19,72%): FPAP METROPOLITAN LIFE (21,47%), FPAP VITAL (22,53%), FPAP BCR (23,76%) și FPAP ARIPI (26,41%).

Tabel 4.5. Pilon II Structură investiții RO/UE

Investiții	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/ dec.16	dec.17 /iun.17
Investiții RO	92,58%	91,91%	90,85%	↓	↓
Investiții state UE	5,71%	6,79%	6,62%	↑	↓
Obligațiuni BERD, BEI, BM	0,65%	0,64%	1,19%	↑	↑
Investiții state terțe	1,06%	0,67%	1,35%	↑	↑

În decembrie 2017, 90,85% din activele fondurilor de pensii administrate privat erau plasate în țară, în scădere ușoară față de decembrie 2016 (92,58%). 6,62% din active reprezentau plasamente în state membre UE, 1,35% în state terțe și 1,19% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale, cum ar fi BERD, BEI, BM.

Grafic 4.14. Pilon II Structură investiții în plasamente financiare la 31 decembrie 2017

4.3.2. Fondurile de pensii facultative – Structura investițiilor

Tabel 4.6. Pilon III Structură investiții – total (mil. lei)

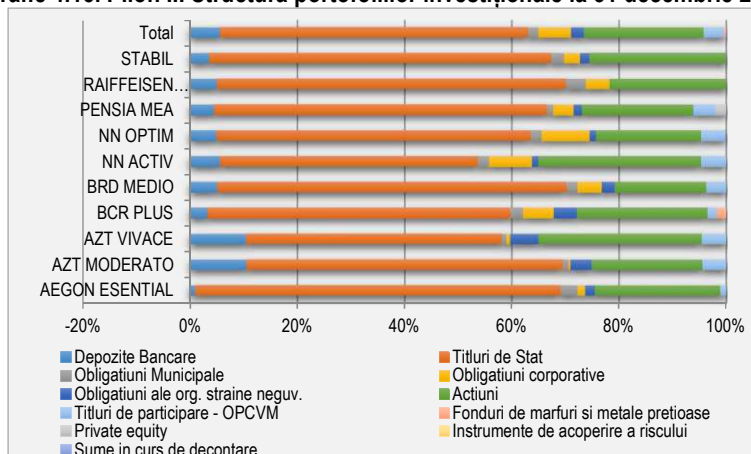
Instrumente financiare	dec.-16		dec.-17		Evoluție alocare decembrie 2016 - decembrie 2017
	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale (%)	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale (%)	
Depozite Bancare	70.37	4.68%	100.20	5.62%	
Titluri de Stat	936.54	62.26%	1.025.56	57.50%	
Obligațiuni Municipale	35.00	2.33%	34.57	1.94%	
Obligațiuni corporative	66.26	4.40%	110.04	6.17%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	24.62	1.64%	42.58	2.39%	
Acțiuni	317.76	21.12%	398.90	22.37%	
Titluri de participare - OPCVM	48.55	3.23%	66.12	3.71%	
Alte instrumente financiare	5.10	0.34%	5.57	0.31%	
Activ total	1,504.19		1,783.54		

*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului, acțiuni – private equity și sumele în curs de decontare.

În decembrie 2017, comparativ cu decembrie 2016, cu excepția obligațiunilor municipale, celelalte instrumente au înregistrat creșteri, în condițiile unui avans al activelor totale de 18,57%. Din punct de vedere al alocării resurselor financiare pe diferite clase de active, au înregistrat scăderi titlurile de stat, alte instrumente financiare și obligațiunile municipale, celelalte clase de active înregistrând creșteri.

La 31 decembrie 2017, trei dintre cele 10 fonduri de pensii facultative dețineau titluri de stat sub ponderea pe pilon (57,50%): FPF BCR PLUS (56,59%), FPF NN ACTIV (48,15%) și FPF AZT VIVACE (47,74%). În cazul acțiunilor, valori peste ponderea pe pilon (22,37%) înregistrau următoarele cinci fonduri: FPF AEGON ESENȚIAL (23,45%), FPF BCR PLUS (24,42%), FPF STABIL (25,49%), FPF NN ACTIV (30,33%) și FPF AZT VIVACE (30,42%).

Grafic 4.15. Pilon III Structura portofoliilor investiționale la 31 decembrie 2017

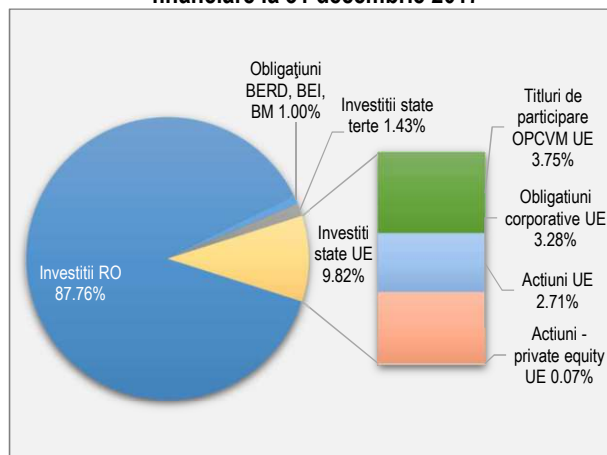

Tabel 4.7. Pilon III Structură investiții RO/UE

Investiții	dec.-16	iun.-17	dec.-17	dec.17/ dec.16	dec.17/ iun.17
Investiții RO	91,51%	90,16%	87,76%	↓	↓
Investiții state UE	6,58%	8,11%	9,82%	↑	↑
Obligațiuni BERD, BEI, BM	0,70%	0,80%	1,00%	↑	↑
Investiții state terțe	1,20%	0,93%	1,43%	↑	↑

87,76% din activele fondurilor de pensii facultative erau plasate în țară, în scădere față de decembrie 2016 (91,51%). 9,82% din active erau plasate în state UE, iar 1,00% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale, cum ar fi BERD, BEI, BM și 1,43% în state terțe.

Grafic 4.16. Pilon III Structura investițiilor în plasamente financiare la 31 decembrie 2017

4.3.3. Fondurile de pensii private – Tranzacții efectuate în anul 2017

În perioada decembrie 2016 - decembrie 2017, au fost identificate 1.746 de tranzacții ale fondurilor de pensii private, cu 126 de emitenți, în valoare totală de 23,81 miliarde lei. Trebuie precizat faptul că aceste valori sunt minimale, estimările fiind calculate în baza diferențelor rezultate între raportările administratorilor privind situația detaliată a investițiilor transmise săptămânal Autorității, potrivit prevederilor legale²⁸, valorile reprezentând numărul tranzacțiilor efectuate, precum și valoarea acestor tranzacții, putând fi în realitate mai mari.

În anul 2017, în portofoliile fondurilor de pensii private au apărut 12 noi emitenți.

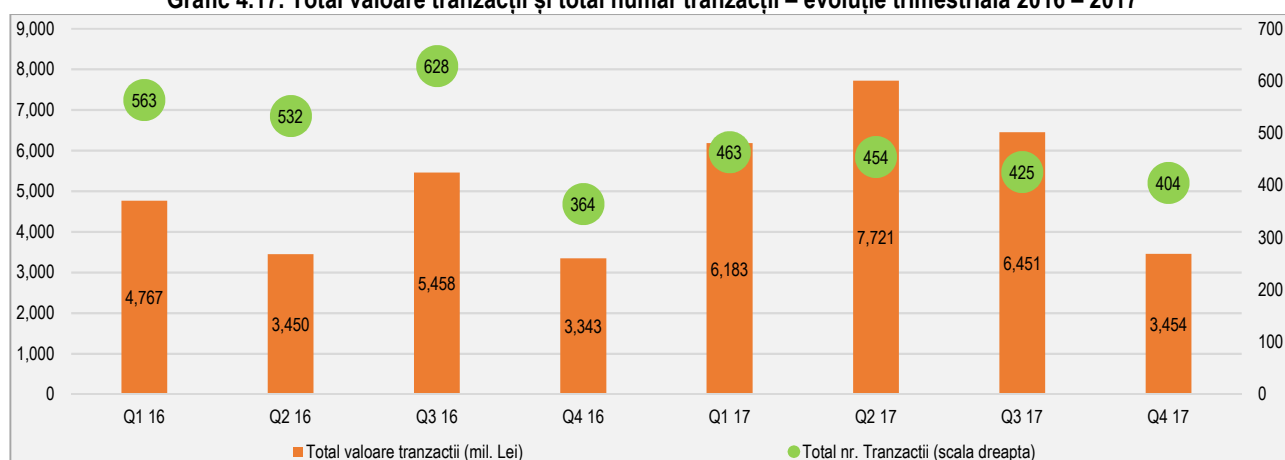
²⁸ Norma nr. 24/2015 privind obligațiile de raportare și transparență în sistemul pensiilor administrate privat, cu modificările și completările ulterioare și Norma nr. 25/2015 privind obligațiile de raportare și transparență în sistemul pensiilor facultative, cu modificările și completările ulterioare.

Tabel 4.8. Emitenți noi în 2017

Emitent nou	Valoare tranzacții (lei)	Număr tranzacții
Digi Communications NV	182.469.933	19
International Finance Corporation	140.000.000	5
Sphera Franchise Group SA	86.336.999	17
Bawag Group AG	55.175.805	5
iShares Europe ex - UK Index Fund (IE) / BlackRock Inc	22.779.000	1
GetBack SA	18.183.939	3
Waberer's International ZRT	11.575.402	2
Dino Polska SA	9.770.760	4
Ryanair Holdings PLC	3.126.394	2
MCI Capital SA	1.168.937	3
Cappgemini SA	1.037.494	1
OTP Global Mix / OTP Asset Management	120.000	1

Din totalul tranzacțiilor realizate în anul 2017, 80,28% sunt reprezentate de tranzacții cu titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, pe următorul loc situându-se tranzacțiile cu titluri de stat poloneze (3,60% din total tranzacții), iar pe locul trei tranzacțiile cu acțiuni Fondul Proprietatea (1,48% din tranzacții).

Grafic 4.17. Total valoare tranzacții și total număr tranzacții – evoluție trimestrială 2016 – 2017

Tabel 4.9. Structura tranzacțiilor pe emitenți în 2017

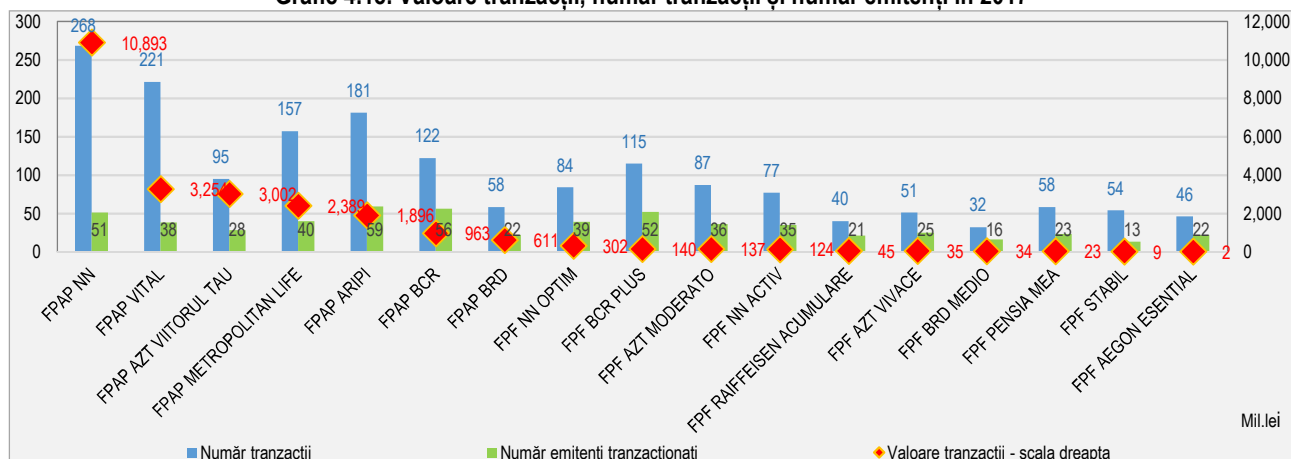
Emitent	Valoare tranzacție	% total tranzacții
Ministerul Finanțelor Publice	19.113.910.570	80,28%
Polonia	857.578.243	3,60%
Fondul Proprietatea SA	352.478.750	1,48%
db x - trackers Euro Stoxx 50 UCITS ETF / db x - trackers	305.149.502	1,28%
BERD	282.500.000	1,19%
OMV Petrom SA	240.472.831	1,01%
Digi Communications NV	182.469.933	0,77%
Unicredit Bank SA	182.114.114	0,76%
Romgaz SA	144.160.057	0,61%
Erste Bond Flexible / Erste Asset Management	141.807.439	0,60%
International Finance Corporation	140.000.000	0,59%
Top 10 emitenți	2.828.730.870	11,88%
Restul emitenților	1.865.461.481	7,84%
Total valoare tranzacții	23.808.102.920	100,00%

Fondul de pensii privat care a înregistrat cea mai mare valoare a tranzacțiilor și cel mai mare număr de tranzacții realizate pe parcursul anului 2017 este FPAP NN, realizând 45,65% din valoarea totală a tranzacțiilor, 268 de tranzacții cu 51 de emitenți.

Pe locul doi în clasamentul în funcție de valoarea tranzacțiilor s-a situat FPAP VITAL care a înregistrat 13,64% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 221 tranzacții cu 38 de emitenți. FPAP AZT VIITORUL TĂU a înregistrat 12,58% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 95 de tranzacții, cu 28 de emitenți, iar FPAP METROPOLITAN LIFE a înregistrat 10,01% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 157 de tranzacții, cu 40 de emitenți.

La polul opus s-au situat următoarele fonduri de pensii private: FPF Pensia Mea (0,10%, 58 de tranzacții, 23 de emitenți), FPF STABIL (0,04%, 54 de tranzacții, 13 emitenți) și FPF AEGON ESENȚIAL (0,01%, 46 de tranzacții, 22 de emitenți).

Grafic 4.18. Valoare tranzacții, număr tranzacții și număr emitenți în 2017

În intervalul decembrie 2016 – decembrie 2017 s-a înregistrat o scădere a expunerii pe titluri de datorie ale statelor și municipalităților (de la 65,79% la 62,30% din activul total al sistemului) și o creștere a expunerii pe sectorul non-financiar (de la 10,40% la 10,98% din activele sistemului de pensii private), în principal datorită creșterii expunerii pe sectorul petrol și gaze (de la 5,53% la 6,31% din activul total al sistemului), precum și o creștere a expunerii pe sectorul financiar, în principal acțiuni, depozite și obligațiuni corporative emise de bănci (de la 23,85% la 26,72% din activul total al sistemului).

La data de 31.12.2017, cele mai importante sectoare de activitate non-financiară în care fondurile de pensii private au realizat investiții au rămas sectorul petrol și gaze (6,31%) și sectorul utilități (1,95%).

Principalul beneficiar al investițiilor realizate de fondurile de pensii private este în continuare statul român prin intermediul titlurilor de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, precum și al acțiunilor la companiile controlate de acesta: Romgaz, Transgaz, Electrica, Eximbank, Transelectrica, Nuclearelectrica, Conpet și Antibiotice.

Din primele 10 societăți din punct de vedere al valorii investite în acestea de către fondurile de pensii private, 7 sunt societăți financiare, înregistrându-se în continuare un grad ridicat de concentrare pe sectorul financiar, restul societăților aparținând sectoarelor petrol și gaze (Romgaz, OMV Petrom și Transgaz). Se observă faptul că față de topul din luna decembrie 2016, în decembrie 2017, au apărut în plus în top 10 emitenți, db x-trackers Euro Stoxx 50 Ucits ETF și Banca Comercială Română.

Dintre fondurile de pensii administrate privat, FPAP BRD a înregistrat cel mai ridicat grad de concentrare atât pe sectoare de activitate, emitenți, grupuri de emitenți și instrumente financiare datorită expunerii pe titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, de 67,46% din total activ fond. Același lucru este valabil și pentru FPF AEGON ESENȚIAL, expunerea acestui fond pe titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice fiind de 68,22% din total activ fond.

Cu toate că pe parcursul anului 2017 au existat investiții în emitenți noi din diverse domenii (obligațiuni International Finance Corporation, acțiuni Bawag Group, Get Back și MCI Capital din domeniul financiar, acțiuni Digi Communications NV din domeniul telecomunicații, acțiuni Waberer's International ZRT din domeniul industrial, acțiuni Sphera Franchise Group din domeniul bunuri de larg consum, acțiuni Ryanair Holdings și Dino Polska din domeniul servicii și Capgemini din domeniul tehnologie), se evidențiază faptul că sistemul de pensii private prezintă în continuare un grad de concentrare ridicat atât pe sectoare de activitate, cât și pe emitenți, pe grupuri de emitenți și pe tipuri de instrumente financiare.

5. Rate de rentabilitate

5.1. Fondurile de pensii administrate privat

Indicatorii de performanță ai fondurilor de pensii administrate privat înregistrăți în decembrie 2017 au fost (Graficele 5.1. și 5.2.):

- rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **FPAP ARIPI: 3,9348%**,
- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **-1,0314%**,

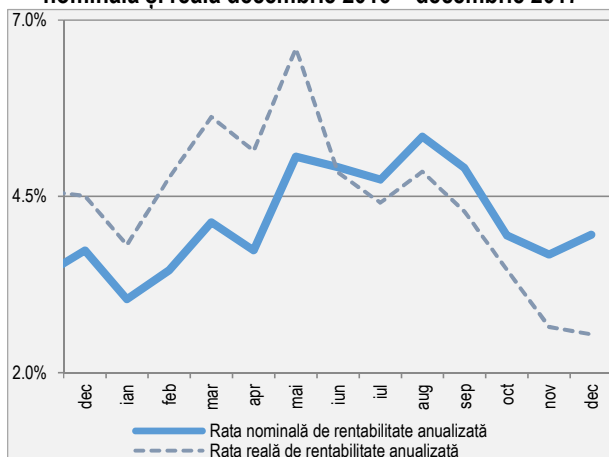
- ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

FPAP AZT VIITORUL TAU	3.5005%
FPAP BCR	4.8028%
FPAP BRD	3.1176%
FPAP METROPOLITAN LIFE	4.2493%
FPAP NN	4.0681%
FPAP VITAL	3.8646%

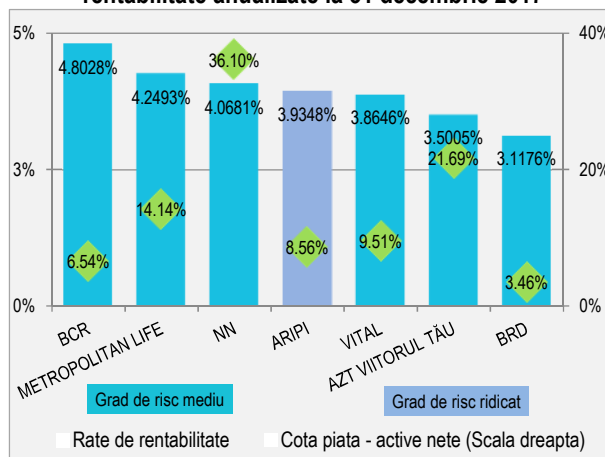
- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **0,0314%**,

- rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat pentru ultimele 24 luni: **3,9543%**.

Grafic 5.1. Pilon II - Rata medie ponderată de rentabilitate nominală și reală decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 5.2. Pilon II Cota de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 31 decembrie 2017

Dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat incluse în Pilonul II, FPAP ARIPI este singurul cu un grad de risc ridicat, în timp ce toate celelalte fonduri sunt încadrate în categoria gradului de risc mediu. La data de 31 decembrie 2017, comparativ cu data de 31 decembrie 2016, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii administrate privat a crescut ușor de la 3,73% la 3,95%. Niciun fond de pensii private nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria sa de risc.

5.2. Fondurile de pensii facultative

Indicatorii de performanță înregistrați de fondurile de pensii facultative în luna decembrie 2017 au fost (Graficele 5.3. și 5.4.):

- Rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat:

FPF AZT VIVACE:	5,3313%
FPF NN ACTIV:	4,6629%

- Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **4,8697%**;

- Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **0,8697%**;

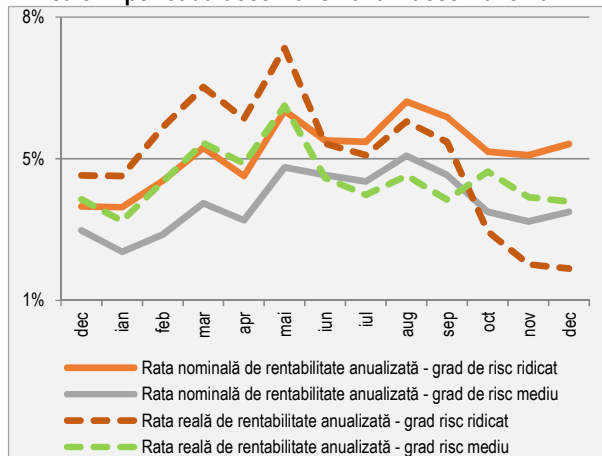
- Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

FPF AEGON ESENȚIAL	2.4046%
FPF AZT MODERATO	3.9086%
FPF BCR PLUS	3.4810%
FPF BRD MEDIO	1.8402%
FPF NN OPTIM	3.1370%
FPF PENSIA MEA	1.8817%
FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	3.3399%
FPF STABIL	2.6214%

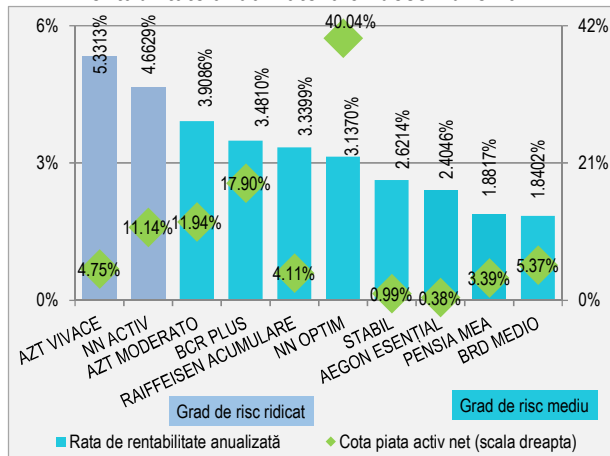
- Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu risc mediu: **3,1878%**;

- Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **-0,8121%**.

Grafic 5.3. Pilon III Rate rentabilitate medii nominale și reale în perioada decembrie 2016 – decembrie 2017

Grafic 5.4. Pilon III Cotă de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 31 decembrie 2017

Din punct de vedere al gradului de risc, în Pilonul III din cele 10 fonduri de pensii facultative doar două sunt încadrate în categoria de risc ridicat, FPF NN ACTIV și FPF AZT VIVACE, toate celelalte fonduri de pensii facultative având grad de risc mediu. La data de 31 decembrie 2017, comparativ cu data de 31 decembrie 2016, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc mediu a crescut de la 2,73% la 3,19%, iar rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc ridicat a scăzut de la 3,32% la 4,87%. Niciun fond de pensii private nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria sa de risc.